

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

2012. gada 13. oktobris – 19. oktobris

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 39 (1265)

Lasiet tieklī!
www.brivalatvija.lv

Oktobris - Andreja Eglīša mēnesis

Sarīkojumi Latvijā un Zviedrijā

Foto: Māra Strautmane

20. oktobrī – kantāti „Dievs, Tava zeme deg” Gustava Vazas baznīcā Stokholmā atskaņos Stokholmas latviešu koris, diriģente Gaida Rulle, sekos saviesīgs vakars Latvijas vēstniecības telpās Stokholmā.

21. oktobrī pulksten 12.00 – piemiņas dievkalpojums Ļaudonas baznīcā. A. Eglīša un L. Garūtas kantāte - latvju lūgšana Dievam – „Dievs, Tava zeme deg!”. Atskaņo Zemesardzes koris (diriģents Ārijs Šķepasts).

21. oktobrī pulksten 13.30 – Piemiņas brīdis dzejnieka atdusas vietā Ļaudonas kapšētā.

21. oktobrī pulksten 14.00 – Rīgā pie nama Tērbatas ielā 46 (Andreja Eglīša beidzamā dzīvesvieta) tiks atklāta tēlnieka Jāņa Strupuļa darināta piemiņas plāksne ar uzrakstu „Tauta manas mājas”.

21. oktobrī pulksten 16.00 – Andreja Eglīša Ļaudonas vidusskolā Andreja Eglīša jaunrades konkursa laureātu apbalvošana. Koncertuzvedums „Caur daudzām zemju zemēm, caur daudzām debesīm...”.

21. oktobrī pulksten 16.00 – Rīgas Latviešu biedrības Lieļajā zālē koncerts “Liec zobenu zem galvas un dziļi neiemiedz...”. Akadēmiķa

Jāņa Stradiņa stāstījums par Andreja Eglīša ieguldījumu. Aktieņa Oļģerta Šalkoņa dziesmas lasījums. Dzied koris „Fortius”, mākslinieciskā vadītāja Māra Marnauza. Kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojums, dziedās LU koris “Jubilate” un RPIVA koris “Fortius”, solisti Jānis Kurševs un Gundars Dziļums, pie ērģelēm Roberts Hansons, diriģents Juris Kļaviņš.

23. oktobrī pulksten 19.00 – Rīgas Domā kantāti „Dievs, Tava zeme deg” atskaņos Valsts akadēmiskais koris “Latvija”, diriģents Māris Sirmāis, pie ērģelēm Tāivaldis Deksnis.

*Dievs, svētī Latviju -
lai skan redaktoru
dvēselēs.
21. oktobrī, 2001
Andrejs Eglītis
Rīga*

*Dievs, svētī Latviju -
lai skan redaktoru
dvēselēs.*

*21. oktobris, 2001
Andrejs Eglītis
Rīgā*

Laiks pasūtīt *Brīvo Latviju!*

Jūsu abonements ir svarīgs, lai mūsu laikraksts arī turpmāk pastāvētu un paustu objektīvu un vispusīgu informāciju! Pasūtīniet *BL* saviem radiem un draugiem Latvijā, savai dzimtajai skolai, bibliotēkai! Uzdāviniet abonementu sirmajiem leģionāriem, kuņiem tik ļoti vajadzīgs sarunbiedrs!

1 gada abonementa cena, pasūtīniet avīzi Latvijā, – Ls 34,-. Samaksa jāveic, naudu ieskaitot SEB banka, konta nr. LV80UNLA0050016243516 ar norādi „BL abonements”.

Pasūtīnāt *BL* varat arī Rīgas redakcijā Ausekļa ielā 14-2, Rīgā LV-1010, tālr. +371 67326761, e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv
Par pasūtīnāšanas cenām un kārtību mītnes zemēs sk. avīzes pasītē

BL MAN PAŠAM

Lūdzu piesūtīt laikrakstu *Brīvā Latvija*

no _____ līdz _____

(uz ___ mēnešiem) pēc šādas adrese:

Tālrunis: _____

e-pasts: _____

Kuponu, lūdzu, sūtiet uz redakciju vai savam mītnes zemes pārstāvim!

BL MANAM DRAUGAM

Lūdzu piesūtīt laikrakstu *Brīvā Latvija*

no _____ līdz _____

(uz ___ mēnešiem) pēc šādas adrese:

Tālrunis: _____

e-pasts: _____

Kuponu, lūdzu, sūtiet uz redakciju vai savam mītnes zemes pārstāvim!

Andrejs Eglītis

Vai tiešām esmu atkal
senās mājās?

Vēl vecais gadu simts man
iegūlies kājās,
Dzeguzes kā senāk kūko,
dūjas

lūkojas loga rūtīs –
Svešu ļaužu balsis
žņaudzas krūtīs.

Rīts tā kā aust, tā kā
mīglaini blāvo –

Arvien es eju uz tautas
brīvības kalnu
stāvo.

LATVIEŠI LIELBRITANIJĀ

Jaunais mācību gads Mančesteras latviešu skolā

Klāt rudens, un latviešu ģimenes ar bērniem uz nodarbībām atkal aicina Mančesteras latviešu skola. Darbību skola uzsāka pirms trīs gadiem pēc Dzidras Nūras iniciatīvas.

Skola reģistrēta kā diasporas un papildu izglītības skola. Sākumā skolu apmeklēja tikai astoņi bērni un nodarbības notika vienu reizi mēnesī. Šogad bērnu skaits sasniedzis piecdesmit un skola durvis viņiem vērš jau divas reizes mēnesī. Skolas galvenais mērķis ir palīdzēt latviešu bērniem saglabāt un attīstīt latviešu valodu, kā arī sniegt iespēju vecākiem un bērniem kontaktēties ar citām latviešu ģimenēm. Kā katru gadu, arī šogad skola plāno izkārtot dažādus sarīkojumus: Mārtiņu, Ziemsvētku, Lieldienu un Jāņu

svinēšanu un ikgadējo latviešu sporta dienu. Šajos sarīkojumos latviešu ģimenēm, arī tām, kuŗu bērni latviešu skolu regulāri neapmeklē, ir iespēja kopīgi pavadīt laiku latviskā vidē un iegūt jaunus paziņas un draugus.

Skolas vadības komitejai – Dzidrai Nūrai, Zanei Melijai, Mairai Jēkabsonai un Daigai Kamerādei – šim mācību gadam ir lieli plāni. Pēc vecāku ierosinājuma šogad vecākiem ar pavisam maziem bērniem būs pašiem sava „bēbišu skola”. Jau lielāku bērnu mācības šogad notiks pēc rūpīgi izstrādātas un pedagogiski pamatotas programmas. To sagatavojusi skolas vadība sadarbībā ar skolas skolotājiem, pieaicinot arī Dainu Vitolu, Anglijas latvieti, valodu

Mirkļis no latviešu sporta spēlēm Mančesterā

speciālisti un skolotāju ar ilggađēju darba pieredzi gan Latvijā, gan Anglijā. Programmā uzsvars tiks likts uz latviešu valodas apguvi un pilnveidošanu, izmantojot dažādas aizrāvīgas aktivitātes, piemēram, rotaļas un spēles, ekskursijas uz mūzejiem.

Atsaucoties uz vecāku izteiktajām vēlmēm, šogad skolā tiks vairāk domāts par to, ko varam piedāvāt vecākiem, kamēr viņu bērni mācās. Aicināsim speciālistus, kas var konsultēt izglītības un darba attiecību jautājumos, organizēsīm informācijas

apmaiņu starp vecākiem par aktuāliem tematiem.

Mančesteras latviešu skolā pašreiz strādā brīvprātīgie skolotāji Anna Aleka, Ēvija Krīgere, Dāvis Linde un Sintija Zīmele. Tā kā skola nemitīgi paplašinās, meklējam vēl papildu skolotājus.

Mančesteras skolas nodarbības notiek *Rusholme Sure Start Children's Centre, Great Western St., Rusholme Manchester, M14 4HA*, katra mēneša otrajā un ceturtajā sestdienā plkst 10 - 13. Jaunākās ziņas par skolas darbību pieejamas domubiedru grupā "Mančesteras latviešu skola", portālā draugiem.lv (www.bit.ly/SRRgvj). Aicinām nākt talkā mūsu pulciņā! Mēs priecājamies par katru jaunpienācēju.

Daiga Kamerāde,
Mančesteras latviešu skolas vadības komitejas dalībiece

RADI UN DRAUGI
VIESNĪCA ★★ ★★ WWW.HOTELRADIUNDRUGI.LV

MĀRSTAĻU IELA 3 | RĪGA LV1050 | LATVIJA | +371 6782 0200

LAI PNI LŪGTI RĪGĀ, ANGLIJAS DAUGAVAS VANAGU FONDA VIESNĪCĀ "RADI UN DRAUGI"!

Mariss Vētra. Atmiņās kavējoties

Septembra pēdējā ceturtdienā mājīgajā DVF "Straumēnu" kafejnīcā "Rīga" pulciņš "uztīcīgo" noskatījās dokumentālo televīzijas filmu "Mariss Vētra – Latvija toreiz". Filmā attainota dziedoņa Marisa Vētras dzīve Latvijā no Brīvības cīņām 1918. gadā līdz Latvijas atstāšanai 1944. gada rudenī. Varējām kavēties atmiņās par to Latviju, kādā piedzimām un augām.

Filmas sižetam izmantoti fragmentu lasījumi no Marisa Vētras atmiņu grāmatām un

tagadējās Latvijas dažāda vecuma kultūras darbinieku komentāri. Filma ir kā bagātīgs fotoalbums ar agrāko un šolaiku attēliem, kas uzņemti Rīgā un citur Latvijā. Visu filmu caurvij iemīļotā, populārā dziedoņa dziedātās solodziesmas. Dziesmas, kas skanēja radio, koncertos, operā un no skaņu platēm un apbūra visu Latviju. Laikmets, ko skatām filmā, atgādina Latvijas tumšās un gaišās dienas.

Skumīgo omu klieidē Marisa Vētras stāstījums un Latvijas komentētāju apbrīna un sirsnīgā atzinība dziedoņa un rakstnieka personībai. Redzam daudz Marisa Vētras attēlu, baudām viņa labdabīgo humoru, reālo skatījumu uz sevi un cilvēkiem, un notikumiem apkārtņē. Filma

ir tās veidotāju atzinība māksliniekam un viņa lielajai Latvijas mīlestībai. Beigu akordos skan Marisa Vētras balss Lūcijas Garūtas komponētās Andreja Egliša kantātes "Dievs, Tava zeme deg" fragmenta dziedājumā.

Krūzītes cilājot, kūciņas baidot, bija iespēja pašķīstīt Marisa Vētras atmiņu grāmatas: "Mans Baltais nams" (1954.g.), "Karaļa viesi" (1954.g.), "Rīga toreiz" (1955.g.) un "Sestā kolonna" (1957.g.). Latvijā tās pārpublishētas kopš brīvības atjaunošanas. Pēc trimdas dzīves sākuma Zviedrijā Mariss Vētra ar ģimeni 1947. gada ziemā pārcēlās uz Kanadu; dzimis 1901. gadā Tīrzas pagastā, miris 1965. gadā Toronto.

Dz.P.

CEĻĀ PIE LASĪTĀJA

Gunars Janovskis. „Purvā”

Zigmunda Skujiņa un Sarmītes Janovskas-Ērenpreiss ievadvārdi

„Pirms trīsdesmit viena gada tolaik tik tālajā Amerikā izdevniecības "Grāmatu Draugs" klajā laista "Purvā" pirmā daļa uz mana galda nokļūst tikai tagad. Viss apgriežas ar kājām gaisā. Nākotnes sapņi kļuvuši par pagātnes atmiņām, fantāzijas radītais gribot negribot jāsāmēro ar īstenību, sajūta tāda, it kā lasītu Žila Verna romānu par zemeslodes apceļošanu astoņdesmit dienās.

Nav šaubu, ka Gunara Janovska daudzo darbu vidū romāns "Purvā" ieņem īpašu vietu un dažā labā lasītāja var izsaukt arī neizpratni. Veicot šī darba, tā teikt, arhαιoloģiju, var iedomāties iemeslus, kāpēc otrās daļas rakstīšanu Gunars uz laiku pārtrauca. Atsauksmes bija pārāk dažādas. Anšlavs Eglītis, kuŗa spriestspeju literatūras

lietās respektēju, savulaik kolēgam draudzīgi ieteicis "purvā tālāk nedoties".

Mērījot ar realitātes aršinu, pie tādās domas var nonākt. Taču manuprāt runa ir par sapni, kas šodien pārsteidz nevis ar detaļu precizitāti, bet ar būtības gaišredzību. Jūs nepiekrītat? Tad, lūdzu, nosauciet vēl kādu, kuŗš 1978. gadā būtu redzējis, ticējis vai tēlojis Latviju 1988. gadā (tieši un precīzi 1988. gadā) kā ārpus Padomju Savienības esošu valsti. Katrā gadījumā tā laika polittechnologu saietu plašākos atreferējumos šāds scēnārijs netiek publiskots."

No Zigmunda Skujiņa ievada romāna „Purvā” jaunajam izdevumam

SEKOJĪET REKLĀMAI

ATSAUCOTIES UZ PUBLICĒTO

Gaušanās par uzvārdu pareizrakstību

Gaušanās un neizpratne par uzvārdu pareizrakstību nav rimusi, un vairākas pazīmes liecina, ka „jo dziļāk iet purvā, jo slapjākas kājas”. Arī Džems Apsītis rakstā par uzvārdiem laiku maiņā (*BL* Nr.34) vērs uzmanību galvenokārt uz latviskoti uzvārdiem, kas „atšķīroties no pareizās rakstības”. Neesmu valodniece, esmu tikai valodas lietotāja, un man neizpratni rada domas, kāpēc līdz šim neviens nav pieminējis atšķirību latviešu uzvārdu rakstībā ārzemju pasēs. Piemēru netrūkst. Daži vārdi sagrozīti līdz nepazīšanai. Mārīte Žagariņa pārversta par Marīte Žagarina, Mai-

ga Kaža nu ir Maiga Kaza, bet Anna Puķe kļuvusi par Anna Puke, kas angļu valodas izrunā kļūst galīgi nepazīstams.

Jāatgādina, ka Latvijas Ministru kabineta „Pasu noteikumi” paredz pēc personas vēlēšanās pasēs 3. lappusē iekļaut personvārda citas valodas oriģinālformu latīņalfabētiskajā transliterācijā (lvportalslv).

Latviešu personvārdu rakstībā nekādu īpatnību nav, ja ievēro faktu, ka vārdu un uzvārdu rakstība ir iekļauta mūsu valodas gramatiskajā sistēmā, un tas nozīmē, ka uzvārdi rakstāmi sieviešu un vīriešu dzimtē, to norādot ar attiecīgām galotnēm un izskaņām.

Taču, ja Milda Gaile grib būt Gailis, – to viņai neviens neliegs, tikai viņai nav tiesību citiem prasīt, lai tie sekotu viņas paraugam un ignorētu latviešu valodas pareizrakstību un gramatisko sistēmu.

Valsts valodas aģentūras Konsultāciju daļas valodnieki aprakstā par personvārdu rakstības problēmām norāda: daudzi diemžēl iedomājas, ka demokrātiskā valstī katram ir neierobežotas tiesības uz savu vārdu un uzvārdu, ka personvārdi eksistē paši par sevi, ārpus valodas sistēmas, un nav pakļauti nekādām valodas likumbām.

Zigrīda Daškeviča

LATVIJĀ DIENU RITĒJUMĀ

Valsts prezidents Valkā un Valgā

Valsts prezidents Andris Bērziņš 4. oktobrī darba vizītē apmeklēja Valku un Valgu. Prezidents nolika ziedus pie pieminekļa 1919. gada brīvības cīņās kritušajiem, tikās ar Valkas domes deputātiem, apmeklēja Valgas aprinča profesionālo skolu Igaunijā un Valkas mākslas skolu, kā arī atklāja Valkas koģenerācijas spēkstaciju un tikās ar Valkas iedzīvotājiem.

Valsts prezidents atzinīgi novērtēja Valkas pilsētas attīstību, jo īpaši pēdējā gada laikā, kad pilsētas infrastruktūrā ieguldīti Eiropas fondu līdzekļi 7,7 miljonu eiro apmērā. „Nenovērtēji sevī par zemu, rikojieties nākotnes un nākamo paaudžu vārdā, bet nākotni būvējiet pārdomāti, ne uz nākamo paaudžu rēķina, kā to šobrīd dara daudzas valstis Eiropā,” atbildot uz iedzīvotāju jautājumiem, uzsvera Valsts prezidents.

No Valsts prezidenta Andra Bērziņa apsveikuma Skolotāju dienā

Par skolotāju nekļūst, par skolotāju piedzimst, jo izcilākās pedagogas īpašības ir spēja aizraut un iedvesmot. Skolotājs ir tas cilvēks, kas paver durvis uz zināšanu un prasmju neapņemamajiem apvārsņiem, bet talants uzrunāt, ieinteresēt un izskolot ir katra skolotāja lielākais izaicinājums un arī gandarījums. Jūsu klasēs un auditorijās skolas nākamie Latvijas pedagogi, ārsti, celtnieki, uzņēmēji, ministri un šis valsts patrioti. Tā ir liela atbildība, ko esat uzņēmušies, un svētīgs darbs, ko darāt. Paldies, un lai jūs allāž pavada gandarījums par paveikto!

„Negāzēt līdz grīdai!”

Tā Saeimas Budžeta un finanču (nodokļu) komisijas sēdē likumprojekta “Par valsts budžetu 2013. gadam” apspriešanas laikā sacīja Ministru prezidents Valdis Dombrovskis (*Vienotība*). Nākamā gada valsts budžeta pieņemšana būs nopietns tests Latvijas politiskās vides spējai turēties pie stingras fiskālās politikas un apņēmībai atkal “negāzēt līdz grīdai!”

Dombrovskis uzsvera, ka šis ir pirmais budžets pēc ilgāka pārtraukuma, ko valdība veido bez ciešas starptautiskās uzraudzības, tāpēc starptautiskā tirgus dalībnieki uzmanīgi vēros, vai esam spējīgi fiskālās disciplīnas mērķus īstenot patstāvīgi.

Būs vajadzīgi 30 000 paraksti

Valsts prezidenta padomnieks juridiskajos jautājumos Edgars Pastars plašsaziņas līdzekļiem paziņojis, ka Rīgas pils atbalsta 30 000 vēlētāju parakstu sliksni likumprojektu ierosināšanai vismaz līdz 2015. gadam, ja tas ir kompromiss, lai rēgulējums par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu izkustētos no vietas,

Šāds parakstu skaits būtu trīs reizes lielāks nekā pašlaik, kad pirmajā parakstu vākšanas kārtā par likumprojektu jāsavāc 10 000

vēlētāju parakstu, lai to iesniegtu Centrālajā vēlēšanu komisijā.

Top reemigrācijas plāns

Ekonomikas ministrija ir sākusī izvērtēt priekšlikumus, kā ārvalstīs dzīvojošos Latvijas valstspiederīgos motivēt atgriezties Latvijā. Ierosinājumus, kā laiviņiem palīdz pārvarēt dažādus šķēršļus un veiksmīgi viņus atkal iekļaut Latvijas sabiedrībā, jau sākušas iesūtīt dažādas Latvijas un ārzemēs dzīvojošo nevalsts organizācijas.

Ir izveidota Reemigrācijas darba grupa. Ekonomikas ministra Daniela Pavluta mērķis ir līdz 2030. gadam panākt, ka Latvijā atgriežas aptuveni puse emigrējušo tautiešu – 120 000.

Reemigrācijas plāna izstrādē ir iesaistīta Iekšlietu ministrija, Labklājības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Finanču ministrija, Veselības ministrija, Zemkopības ministrija, Pasaules brīvo latviešu apvienības pārstāvība Rīgā, Eiropas latviešu apvienība, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Pašvaldību savienība.

Aptaujājot aizbraukušos tautiešus, kuŗi vēlētos atgriezties Latvijā, atbilde ir viena – uz Latviju gribam, taču tad nepieciešams stabils darbs ar pienācīgu atalgojumu.

Par ko Primakovs runāja Rīgā?

Klusu un nemanāmi Latvijā uz trim dienām bija iebraucis viens no Krievijas vecās gvardes politiķiem – smagsvariem Jevgeņijs Primakovs. Viņš Krievijā kādreiz vadīja vienu no spēcīgākajiem dienestu - Ārējās izlūkošanas dienestu. Borisa Jeļcina laikā bija premjers. Šobrīd pārstāv biznesu - vada Krievijas tirdzniecības un rūpniecības kameru. Lai arī šoreiz Primakova brauciena oficiālā versija bija viņa sarakstītās grāmatas reklāmešana, visticamāk, Krievija centās noskaidrot Latvijas nostāju Maskavas – Briseles gāzes karā.

Uzrunā augstskolās un pie Valsts prezidenta Primakovs nepalaida garām iespēju pieminēt Latvijas un Krievijas politikas problēmjasautājumus - nepilsoņus un Krievijai nepatīkamos leģionārus. Primakovs un Andris Bērziņš ir veci paziņas un tikušies, kad Bērziņš vēl vadīja Tirdzniecības un rūpniecības kameru. Ko Valsts prezidents apsolijs Primakovam - no paša Andra Bērziņa noskaidrot nebija iespējams, - viņš ar plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem nerunāja. No Prezidenta preses dienesta paziņojuma secināms, ka Bērziņš „savās prezidentūras laikā rikošoties tā, lai, savstarpēji sadarbojoties, veicinātu Latvijas un Krievijas attiecību attīstību abām valstīm izdevīgā gaisotnē”.

1. Saeimas vēlēšanu jubileja

7. oktobrī apritēja 90 gadi kopš pirmajam Saeimas vēlēšanām Latvijā 1922. gada 7. un 8. oktobrī.

Latvijas vēlēšanu vēsturē 1. Saeimas vēlēšanas bija ievērojamas ar to, ka tajās pirmo reizi drikstēja balsot pēc izveles jebkuŗā vēlēšanu iecirknī, uzrādot Latvijas pasi, un vēlētāju saraksti netika veidoti. Savukārt vēlētāja pasē tika izdarīta atzīme par dalību vēlēšanās. Tieši 1. Saeimas vēlēšanās vēlētājiem pirmo reizi bija iespēja grozīt kandidātu sarakstus, vēlēšanu zīmē izsvītrojot sev netīkamus kandidātus. Atšķirībā no mūsdienām vēlētāji drikstēja arī izvēlēties sev tikamākos kandidātus no dažādiem sarakstiem. 1. Saeimas vēlēšanās bija vērojama augsta vēlētāju aktivitāte - tajās piedalījās 82,2% jeb 800 840 vēlētāji. Atbilstoši tā laika Valsts statistiskās pārvaldes ziņām balsstības 1. Saeimas vēlēšanās bija 963 257 pilsoņiem. 1. Saeimas vēlēšanām tika reģistrēta 31 partija un vēlētāju grupas saraksts, no tiem vietas parlamentā ieguva 20 saraksti. Salīdzinājumam: pēdējās - 11. Saeimas vēlēšanās, kas notika 2011. gada 17. septembrī, piedalījās 13 deputātu kandidātu saraksti, no kuŗiem pārstāvniecību parlamentā ieguva pieci saraksti.

Nodibina diplomātiskās attiecības ar Grenādu

Ņujorkā 19. septembrī parakstīts kopīgs komunikē, ar kuŗu nodibinātas Latvijas Republikas un Grenādas diplomātiskās attiecības. Komunikē Latvijas vārdā parakstīja ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Normans Penke un Grenādas vārdā – *Dessima M. Williams*.

Brazīlijas apbalvojums - Līgai Briģei

Brazīlijas galvaspilsētā Brazīlijā Latvijas goda konsulei Līgai Briģei pasniegts Brazīlijas Federālās pavalsts augstākais apbalvojums. Apbalvojums piešķirts par nopelniem publiskās drošības uzlabošanā. Ceremonijā kopumā tika apbalvotas 20 personas un tikai vienu apbalvojumu pasniedza citas valsts pilsoni – Latvijas goda konsulei.

Briseles „Baltajā naktī”

Mūsdienu kultūras forumā *Nuit Blanche Bruxelles* (Briseles „Baltā nakts”) bija aplūkojamas 2011. gada gaismas festivāla „Staro Rīga” Latvijas mākslinieku radīts interaktīvs projekts „Fonoskops”. Idejas pamatā ir pašradīta ierīce, kas balsi pārvērs gaismās, 20. gadsimta sākuma kinofilmu atēlos un Richarda Vāgnera „Valķīru lidojuma” melodijā. „Fonoskops” ir radošās apvienības *I Did It* un video mākslinieka Mikusa Meirāna radīts projekts.

Latvijas Ārstu biedrības atzinums

Latvijas Ārstu biedrība par veselīgākajiem Latvijas produktiem atzinusi SIA „Liepkalni” jauno pilngraudu rupjmaizi un AS „Smiltēnes piens” sūkalu olbaltumvielu koncentrātu „Piena spēks”. Kopumā žūrijai vērtēšanai bija nodoti 17 Latvijā ražoti pārtikas produkti.

Par Latvijas pievienošanās eirozonai

Eiropas politikas studiju centra pārstāve Čincija Alčidi intervijā aģentūrai LETA norādīja, ka, Latvijai pievienojoties eirozonai, jautājums ir par pievienošanās laiku, jo pievienošanās eirozonai krīzes posmā varētu nebūt Latvijas un arī pašu eirozonas valstu interesēs. Patlaban ir grūti paredzēt, vai situācija būs mainījusies 2014. gadā, kad Latvija plānojsi pievienoties eirozonai. Valdībai nepieciešams izvirzīt konkrētus mērķus un noteiktu laiku, kad pievienoties monetārajai savienībai. Alčidi pieļauj, ka atkarībā no situācijas eirozonā Latvijas valdība varētu apsvērt iespēju atlikt pievienošanās tai.

Pagarināts mandāts

Ministru kabinets 2. oktobrī nolēma pagarināt mandātu Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) dalībai NATO vadītajā operācijā Afganīstānā Starptautisko drošības atbalsta spēku (ISAF) sastāvā. Saskaņā ar ANO Drošības padomes rezolūciju pašreizējais mandāts ir spēkā līdz šā gada 13. oktobrim, bet par mandāta pagarināšanu jau no termiņu ANO vēl nav lemts.

Sagatavotajā likumprojektā vēl nav noteikts, līdz kādam laikam Latvija pagarinās šo mandātu. Likumprojekts tiek virzīts uz valdību, lai brīdī, kad ANO Drošības padome būs pieņēmusi lēmumu par termiņa pagarināšanu, to varētu nekavējoties virzīt tālāk uz Saeimu, kuŗai būs jāpieņem gala lēmums.

Ievērojot ISAF operācijas prioritāro raksturu NATO, Latvijai jāturpina ieguldījuma sniegšana alianses ietvaros, apliecinot savu uzticamas starptautiskās koalīcijas dalībvalsts reputāciju. NBS dalība ISAF operācijā ir saistīta ar daudzgu partnervalstu plāniem Afganīstānā, kuŗi starp citiem faktoriem ir balstīti uz pieņēmumu par Latvijas sniegtā atbalsta turpināšanu 2013. gadā.

Dalību starptautiskajā operācijā Afganīstānā Latvijas karavīri sāka 2003. gadā. Veicot dienestu pienākumus, Afganīstānā gājuši bojā četri Latvijas karavīri.

Rīgas Techniskajai universitātei – 150

Rīgas Techniskā universitāte (RTU), kuŗai 14. oktobrī aprit 150 gadi, savu jubileju svin ar sudraba monētas, jubilejas pastmarkas un grāmatas izdošanu. Svinību nobeigumā *Arēnā Rīga* ar spožu mūziku piedalīšanos notiks lielkoncerts “Radi tālāk!”.

RTU jubilejas sudraba monētu veidojis mākslinieks Kristaps Ģelzis. Grāmata “Senākā tehniskā universitāte Baltijā – laikmeti un personības” sniedz ieskatu RTU vēsturē, iekļaujot nozīmīgākos pieturas punktus un izcilāko RTU personību aprakstus. Grāmatā izmantoti fragmenti no akadēmiķu Jāņa Straidiņa un Ivara Knēta rakstiem, kā arī citi materiāli no apjomīgā vēstures pētījuma četros sējumos “Augstākās tehniskās iz-

glītības vēsture Latvijā”, ko sagatavojusi un izdevusi RTU no 2002. līdz 2011. gadam. *Latvijas Pasts* izdos RTU 150 gadu jubilejas pastmarku. Pastmarkas autors ir Arnis Grīnbergs, kas savā darbā atspoguļojis gan RTU ģerboni un galvenās ēkas daļu, gan arī nozīmīgo gadskārtas skaitli. Notiks RTU dzimšanas dienai veltīta 53. starptautiskā zinātniskā konference un pirmais pasaules inženieru un Rīgas Politehniskā institūta/Rīgas Techniskās universitātes absolventu kongress.

Ebrēju kopiena vēlas kompensāciju

Tiekoties ar Reformu partijas (RP) Saeimas frakcijas deputātiem, Latvijas Ebrēju draudžu un kopienu padomes priekšsēža vietnieks Biomins Kajems norādīja, ka ebrēju kopiena vēlas, lai tās zaudētie īpašumi tiktu kompensēti ar naudu vai citu īpašumu ierādīšanu. “Mēs negribam īpašumu pārdalīšanu,” viņš skaidroja, „jo daudzas personas šos īpašumus ir ieguvušas privātizācijas ceļā, ar izsolēm un citos veidos. Īpašumiem ir jāpāriet to cilvēku valdījumā, kuŗiem tie šodien pieder.” Kopējā kompensācijas summa būšot mazāka par 32 miljoniem latu, jo ebrēju kopiena ir pieņēmusi lēmumu, ka neprasis kompensēt tos īpašumus, kas piederējuši fiziskām personām, kuŗām nav mantinieku. Šo jautājumu atklātā procesā būtu iespējams atrisināt pusgada laikā. Ir dažādi veidi, kā šo jautājumu atrisināt, un valstsvīriem ir jāpieņem lēmums, kā šādā situācijā rīkoties. Lietuvā esot izmaksāta naudas kompensācijas.

Ministru prezidents Valdis Dombrovskis (*Vienotība*) pēc koalīcijas padomes sēdes žurnālistiem skaidroja, ka ebrēju īpašumu restitūcijas jautājums diskutēts saistībā ar īpašumu sarakstu. Ievērojot saspringto situāciju budžetā, nav apspriests jautājums par kompensācijām.

Īrijā spriež par latviešu valodu

Īrijas Latviešu nacionālā padome (ĪLNP) rakstveidā vērsusies pie izglītības ministra Roberta Čīļa, rosinot viņu rast iespēju norīkot darbā Dublinā izglītības atašeju. Viens no šāda atašeja uzdevumiem būtu rast saikni ar vietējām izglītības iestādēm un rūpēties, lai Īrijas skolu programmā latviešu valodu ieviestu kā atsevišķu mācību priekšmetu. Tas nodrošinātu nepārtrauktu Latvijas valsts un Īrijas latviešu bērnu nedēļas nogales skoliņu sadarbību.

Krievijas uzņēmēji Daugavpilī

Daugavpilī viesojās Krievijas uzņēmēji. Viņi interesējās par iespējām atvērt pilsētā elektronikas ražotni. Krievijas uzņēmuma nosaukums pagaidām netiek izpausts, tā pārstāvji meklēja telpas, ko varētu ilgaicīgi iznomāt ražotnes vajadzībām. Sākotnēji jaunajā ražotnē varētu tikt izveidotas 50–100 darba vietas.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

LAIKU UN VIETU MIJĀS

Kur tu teci - pa otram lāgam

VĒROJUMI UN PĀRDOMAS

Kur tu teci, Gailīti manu? - tā nosaukts mans raksts, kas te parādījās šī gada maijā un bija galvenokārt veltīts cilvēkam, kurš neparko negrib būt

Harijs Gailītis un Rīgas krievvalodīgajā avīzē *Čas* raksta lielākoties par literāturu un parakstās kā *Garri Gailit*. Viss, kas bija Padomju Savienībā, viņam ir labs, un visi, kas šādam vērtējumam nepiekrīt, viņam ir sliktie.

Kur tu teci, Gailīti, - nākas jautāt pa otram lāgam, lasot tagad tai pašā avīzē viņa recenziju par gadagrāmatas *Rīzskij Almanach* kārtējo laidieni.

Šo gadagrāmatu laiž klajā Latvijas Krievu kultūras biedrība, un

financējums tai nāk no Kultūrkapitāla fonda. Analizējot almanacha saturu, *Garri Gailit* nīgri vīpsnā par memuāriem, ko sarakstījušas, viņa vārdiem runājot, "divas literātūrai pietuvinātas dāmas" - Dzidra Tubēlska un Viktorija Tubēlska, kas "piederējušas pie brāļu Turu rakstnieku klanā". Memuāros stāstīts par Jūrmalu un par Rakstnieku jaunrades namu Dubultos, kurš pēc architekta Georga Minca projekta uzbūvēts drīz pēc kara un kuŗu recenzents daudzina kā iestādījumu, kas (pag. gadsimta) sešdesmitajos un astoņdesmitajos gados "iemantojis pasaules slavu".

Recenzents noklusē to, par ko š.g. februārī portālā www.kasjauns.lv rakstīja Jānis Ūzulis:

"Tas bija nevis mūsu, bet Vissavienības uzņēmums. Ja kāds vietējais rakstnieks vēlējas dabūt numuru (istabu - red.) Dubultu jaunrades namā, viņam tas bija jāsaņēma ar Maskavu."

Garri Gailit nemin ne vārda par to, ka 1987. gada 5.februārī Vizmas Belševas 28 g. v. dēls, apdāvinātais rakstnieks Klāvs Elsbergs nolēca, nokrita vai tika nomests no šī nama devītā stāva. Tīmeklī vietne, kur izteikti minējumi par šīs traģēdijas apstākļiem, ir bloķēta...

Toties recenzents nikni vērsas pret Viktoriju Tubēlsku par atgādinājumu, ka Jaunrades nams uzcelts tur, kur bija vasarnīcas, kuŗru īpašnieki tika deportēti vai nošauti. Gališaprāt to nedrīkst pieminēt!

Un tālāk viņš dēvē par "salona murgiem" (*salonnije bredni*) atgādinājumu, ka padomju kara spēks, uzbrūkot Berlīnes virzienā, "tāpat slepkavoja, laupīja, postīja un izvaroja kā nacisti Padomju Savienībā". Kā nu tā drīkst rakstīt!

Recenzents ārdās, lasot šajā almanachā publicēto fragmentu no Māra Čaklā nepabeigtās grāmatas, kur pieminēti Ojārs Vācietis, Imants Ziedonis, Jānis Peters, Knuts Skujenieks, kuŗi darbojās Latvijā, pēc tam kad daudzi diženi latviešu rakstnieki un dzejnieki tika nošauti, izsūtīti, devās bēgļu gaitās. To pieminēt vien ir grēks, domā *Garri Gailit*.

Gandrīz vienlaicīgi tai pašā avīzē *Čas* un līdztekus portālos www.rus.delfi.lv un www.IMHOclub.lv par Padomju Savienības sabrukumu nebeidz skumt kāds Antons Buchvalovs, radošās grupas (?) *Zvezda* vadītājs. Viņš raksta, ka pirms 1990. gada bijusi tāda

sistēma, kur darbojās Padomes (ar lielo burtu). Bet tagad, liberālās demokrātijas apstākļos, noskaidrojies, ka tiesības pārvaldīt valsti ir ne tuvu ne visiem tās iedzīvotājiem. Viņaprāt pirms 1990. gada vara piederējusi Padomēm, nevis PSKP CK Politbirojam Maskavā.

Visskumjākais ir tas, vaimanā Buchvalovs, ka "zaudēta daļa no tām vērtībām, kas bija padomju laikā. Padomju tautu draudzības vietā, ko minēja par priekšzīmi visai pasaulei (!), mēs saņēmām nožēlojamu, primitīvu nacionālismu". Cilvēcisku attiecību vietā, kad tika strādāts sabiedrības labā, tagad valda individuālisms un alkatība, raksta Buchvalovs.

Var manīt, ka pēcpadomju nostalgijai ir labs noiets Rīgas krievvalodīgajā informācijas telpā.

Franks Gordons

Pirms 90 gadiem

Svētdien, 7. oktobri, apritēja 90 gadu kopš pirmajām Latvijas Republikas Saeimas vēlēšanām 1922. gadā. Par godu šim notikumam Centrālā

vēlēšanu komisija ir digitalizējusi ziņojumu par minētajām vēlēšanām, kuŗu 1923. gadā izdeva ievērojams politiķis aktīvis Marģers Skujenieks. Ziņojumā lasāms, ka vēlēšanās piedalījušies 82,2 procenti vēlētāju. Salīdzinājumam varam konstatēt, ka pagājušā gada 11. Saeimas vēlēšanās piedalījušies mazāk nekā 60 procenti no tiem, kuŗiem bija tiesības doties pie urnām. Acimredzot toreiz jaunā dibinātās valsts pilsoņi piedalīšanos vēlēšanās uzskatīja par daudz nopietnāku pienākumu, nekā tas ir patlaban (lai gan, kad Latvijas Republikas pilsoņi pirmo reizi varēja piedalīties brīvās vēlēšanās pēc padomju okupācijas beigām, tas bija 1992. gadā, tajās piedalījās gandrīz 90 procenti iespējamo vēlētāju).

Pirmās Saeimas vēlēšanas no mūsdienu vēlēšanām atšķiras arī citā ziņā. Saeimā iekļuva ne mazāk kā 20 partiju un vēlētāju grupu pārstāvji no 31 saraksta. Pērn vēlēšanās bija tikai 13 sarakstu, Saeimā vietas ieguva tikai pieci. 1922. gadā nekādas vēlēšanu barjēras nebija, savukārt mūsdienās partijai jāsavāc pieci procenti visu balsu, lai iegūtu mandātus parlamentā. Tāpat kā mūsdienās, toreizējie vēlētāji varēja „labot” sarakstus ar krusiņiem un svitrojumiem, toties atšķirībā no mūsdienām viņi varēja izvēlēties sev tikamus kandidātus no vairākiem sarakstiem. Balsot drīkstēja jebkuŗā iecirknī, uzrādot pasi, vēlētāju sarakstu nebija. Pasē tika izdarīta atzīme par piedalīšanos vēlēšanās, lai pilsonis nevarētu balsot atkārtoti. Arī mūsdienās dara tāpat, manā Latvijas Republikas

pasē ir atzīmes par piedalīšanos visās vēlēšanās kopš 1992. gada. Esmu apzinīgs pilsonis.

M. Skujenieka ziņojums atrodams CVK mājaslapā, tas ir pdf formātā un rakstīts tolaiku valodā: „Valsts statistiskā pārvalde, publicēdama Saeimas vēlēšanu rezultātus, aizrāda uz to, ka sakarā ar grozāmiem kandidātu sarakstiem vēlēšanu materiāls ir tik daudzpusīgs un plašs, ka šī materiāla vispusīga apstrādāšana ar tiem līdzekļiem, kuŗi pārvaldei ir asinēti, nebija iespējama un ka talab šinī izdevumā trūks vairākas interesantas tabeles, kaut gan visā visumā šis izdevums ļauj pārbaudīt grozāmo kandidātu sarakstu iespaidu uz vēlēšanu iznākumiem un atļauj izdarīt salīdzinājumus ar Satversmes Sapulces vēlēšanu iznākumiem.” Kā redzams, tolaik garumzīmju izmantošana bija citāda nekā mūsdienās. Interesantā kārtā ziņojumā redzams, ka kandidātu sarakstos informācija sniegta divās valodās. Kā lasītājam liekas, kuŗa ir otra valoda? Varbūt krievu valoda? Varbūt toreiz pietiekami aktuālā vācu valoda? Nē, tā ir toreizējās starptautiskās diplomātijas, tātad – franču valoda. Ne vien Latvijas jaunzemnieku savienība, bet arī *Union des nouveaux-paysins*. Ne vien vācu-baltiešu partija, bet arī *Partie des Allemands-Baltiques*.

Pēc vēstures ir skaidri zināms, ko nozīmēja barjēras trūkums vēlēšanās. Ja Saeimā ir 20 partiju pārstāvji, tad tirgošanās par vietām valdībā un par dažādiem likumprojektiem ir pilnīgi neizbēgama. Laikā pēc 3. Saeimas vēlēšanām 1928. gadā Kārlis Ulmanis paziņoja, ka „ļoti kaitīga ir pati sīko partiju pastāvēšanas iespējamība (...), jo pienākumu pret tautu, valsti un vēlētājiem tāds deputāts nejut nekādu, jo viņš nemaz nezina un nevar zināt, kādi tie viņa vēlētāji ir un kādas ir viņu vajadzības.” Interesantā kārtā arī toreiz radās

jautājums, kuŗam pietiekami konkrētas atbalsis ir arī mūsdienās. Tas pats Ulmanis: „Jau līdz šim komunistu iespaids Saeimā bija liels, bet tas uz ārieni parādījās netieši caur sociāldemokrātiem. Tagad nu Maskava varēs rīkoties tieši, un lai nestāta nevienam, ka mūsu sociāldemokrāti varēs vai gribēs nopietni pretoties komunistiem un viņu prasībām. Tā tad krievu zeme tagad vadīs apmēram ceturto daļu Latvijas Saeimas deputātu, un, pie kā tas var novest, tas mums katram ir skaidrs.” Mūsdienu *Saskaņas centrs* (SC) un *Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā* (PCTVL) varbūt nav ar komūnismu saistāmi, bet par Krievijas roku mūsu valsts iekšlietās ir iemesls runāt joprojām.

Visi zinām, ar ko šis chaos beidzās. 1934. gada 15. maijā Ulmanim tas viss bija *piegriezies*, un viņš likvidēja ir Saeimu, ir parlamentāro demokrātiju mūsu valstī. Tajos laikos tas nebija nekas neierasts, Ulmanis sekoja kolēģu „paraugam” Lietuvā un Igaunijā, bet viņa valdīšana tik un tā bija diktatūra, un no mūsdienu skatupunkta nekas labs tas tomēr nebija un nevarēja būt. Nākamās „vēlēšanas” Latvijā notika jau pēc okupācijas sākuma, toreiz „ievēlētā” Saeima uz Maskavu nosūtīja emisārus, lūdzot Latviju uzņemt PSRS „brālīgajā saimē”. Sākās pusgadsimts apspiestības ar visām deportācijām, represijām, slepkavībām un visu pārējo, kas „rotāja” padomju iekārtu. Nav brīnums, ka, tiklīdz no jauna bija iespēja piedalīties brīvās vēlēšanās, ļaudis kāri devās iecirkņu virzienā. 1990. gada Latvijas PSR Augstākās padomes vēlēšanās piedalījās mazliet vairāk nekā 80%, bet, kā jau minēts, pirmajās atjaunotās brīvvalsts Saeimas vēlēšanās – teju 90% balsstiesīgo.

Vēlēšanas ir jebkuŗas demokrātikas iekārtas vizītkarte un pietiekami daudzu nedemokra-

tisku iekārtu butaforija. Visi zinām, ka „vēlēšanas” notika arī PSRS, katru reizi tika apgalvots, ka balsojuši teju vai visi iespējamie vēlētāji, vēlēšanu „rezultāti” bija acīm redzami pat pirms iecirkņu slēgšanas u.tml. Tas pats turpinās arī mūsdienās. Pirms pāris nedēļām parlamenta „vēlēšanas” notika Baltkrievijā, tur uzvarēja visi valdošā režīma kandidāti, opozīcija palika galīgi beša. Jā, vismaz daļēji tas bija tāpēc, ka opozīcija aicināja procesu boikotēt, taču arī tam bija pamats, ja atceramies, ka pēc iepriekšējām Baltkrievijas prezidenta „vēlēšanām” visi tie, kuŗi bija uzdrīkstējušies kandidēt pret valsts diktatoru Lukašenko, nonāca cietumā.

Salīdzinājumam varam aplūkot vēl vienu bijušo PSRS republiku Gruziju. Tur nesen pirmo reizi visas valsts vēsturē opozīcija uzvarēja un režīms akceptēja rezultātu. Tiesa, opozīcija Gruzijā ir visnotaļ raibs bars, to vieno tikai opozīcija valsts prezidentam Michailam Šakašvili, taču tas tā vai tā ir pozitīvs rezultāts, kas apliecina, ka Gruzija atšķirībā no vairākuma bijušo PSRS republiku, tām noteikti pieskaitot arī Krieviju, joprojām virzās rietumu, nevis austrumu virzienā. Piekritu vārdiem, ko par to raksta kolēģa Atis Klimovičs laikrakstā *Diena*: „Aizvadītās vēlēšanas ir nopietns signāls pacelt ES un ASV attiecības ar Gruziju jaunā līmenī.” Tostarp arī no jauna apskatot jautājumu par minētās valsts uzņemšanu Eiropas Savienībā un varbūt arī NATO.

Savukārt valstīs ar ilgu demokrātikas pieredzi vēlēšanas var radīt apatiju un zināmu mēru cinisma. Doma „nav neviena, par ko balsot”, ir aktuāla ne jau Latvijā vien, kur, kā minēts, iepriekšējās vēlēšanās pie urnām devās samērā maz cilvēku. Tā, piemēram, 1994. gadā ASV Tautas vietnieku nama vēlēšanās piedalījās tikai 39 (!) procenti vēlētāju, lai arī tas bija gads, kad pirmo reizi pēc ļoti, ļoti daudziem gadiem Kongresa apakš-

palātā varu pārņēma Republikāņu partijas pārstāvji. Pat 2008. gada prezidenta vēlēšanās, kad Demokrātu partijas kandidāts bija pietiekami iedvesmojošais Baraks Obama, uz iecirkņiem devās mazāk nekā puse balsstiesīgo vēlētāju.

Pasaulē ir gan demokrātikas (Austrālija, Brazīlija), gan ne tik ļoti demokrātikas (Kongo Demokrātikā Republika) valstis, kuŗās piedalīšanās vēlēšanās ir pilnīgi obligāta, citās valstīs (Beļģija) piedalīšanās skaitās obligāta, bet prokurori nedzenas pakal tiem, kuŗi tomēr nepiedalās. Argentīnā cilvēks var nepiedalīties, ja var uzrādīt ārsta zīmi, kuŗā apliecināts, ka viņš bijis pārāk slims, lai dotos uz iecirkni. Vārdu sakot, varianti šajā jomā ir dažādi.

Manā ieskatā piedalīšanās vēlēšanās tomēr ir jebkuŗas demokrātikas iekārtas pilsoņa pienākums. Nebalso, un tev nav tiesību pēc tam sūdzēties par to, ko dara ievēlētās personas. Protams, faktam, ka ir zems to ārvalstīs reģistrēto Latvijas Republikas pilsoņu skaits, kuŗi piedalās vēlēšanās (11. Saeimas vēlēšanās tikai ceturta daļa), ir objektīvi iemesli, tostarp attālums no iecirkņa u.tml., bet pašā Latvijā ir grūti izprast ļoti daudzus cilvēkus, kuŗi nepiedalās balsošanā.

Nākamās mums būs pašvaldību vēlēšanas, Rīgā ļoti aktuāls būs jautājums, vai vēlētāji ļaus arī turpmāk saimniekot *Saskaņas centru* ar tā piedēkli *Gods kalpot Rīgai* vai arī ievēlēs citu variantu. Amerikā pēc mēneša būs prezidenta vēlēšanas, arī tur ir pavisam skaidra izvēle starp prezidentu Obamu un melīgo un demagoģisko Republikāņu partijas kandidātu Mītu Romniju (ceru, ka pietiekami daudz Amerikā dzīvojošo lasītāju ir pamanījuši, cik ļoti M. Romnijs pagājušajā nedēļā notikušajās kandidātu debatēs meloja un mainīja iepriekš pausto viedokli par visu ko). Abos gadījumos ir vērts nākt klajā ar uzsaukumu: Pie urnām!

Kārlis Streips

Par prāgmatisko populismu un salauzto sabiedrību

Sallija Benfelde sarunājās ar Tirgus un sociālo pētījumu aģentūras „Latvijas fakti” vadītāju Aigaru Freimani

Kas notiek Latvijā? Jau kuņģa mēnesi socioloģiskajās aptaujās lideris ir *Saskaņas centrs* (SC), bet nupat astoņdesmit procenti rīdzinieku pozitīvi novērtējuši SC līderi, Rīgas pilsētas galvas Nila Ušakova darbu.

Par rīdziniekiem jāteic – tik traki nav. Astoņdesmit procenti pozitīvi novērtējuši Rīgas domes darbu, bet tur ir gan pozīcija, gan opozīcija. Rīgas dome ir Salavēcis ar dāvanu maisu, kas nāk 365 dienas gadā un, ja vajag, atnāk arī trīsdesmit sešdesmit sestajā dienā. Tas ir SC noslēpums – prāgmatisks populisms, labi apzinoties robežas, līdz kurām var iet, un robežas, kuŗas vairs nedrīkst pārkāpt, lai nopietni neapdraudētu Rīgas budžetu un pašvaldības finansiālo stabilitāti.

Vai tas nav paradokss? Viens no visvairāk iemīļotiem sarunu ikdienas tematiem ir korupcija, zagšana, negodīgums valsts varas un visu līmeņu deputātu vidū, šajās sarunās vienmēr tiek sacīts, ka „visi viņi” mēnās, krāpj, zog un bāz savās kabatās. Rīgas domē atkal skāris kārtējais kukuļošanas un korupcijas skandāls – patiesībā tie seko cits citam, un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) ir kļuvis biežs „viesis” domē un tās uzņēmumos. Taču rīdzinieki aptaujās Nilu Ušakovu joprojām atzīst par visu laiku labāko Rīgas pilsētas galvu.

Esmu par to daudz domājis. No vienas puses, nav jau tā, ka tas vispār paliek bez sekām, – tas ir kā kārtainais pīrādziņš, kārtiņa uz kārtiņas, un pienāks brīdis, kad vēlētajiem sāks jautāt, kas notiek, kāpēc tas pīrādziņš tik uzblidis. No otras puses, mūsu sabiedrība ir fantastiski trenēta attiecībā pret īstiem un šķietamiem korupcijas skandāliem, kuŗi gan parasti beidzas bez īstiem rezultātiem, un tāpēc uz tiem vairs nereaģē. Atcerieties kaut vai slaveno *Latvenergo* trīs miljonu lietu! Sabiedriskā doma, var teikt, pārlūza. Valsts pierādīja, ka tai var nozagt trīs miljonus un nekas nenotiek. Viss ir uzrakstīts grāmatā, laikrakstos

līdz pēdējam ir minēti visi, kas „ar portfeli kaut kur aiznesa naudu”, bet valsts pati ir saražojusi likumus, kas ļauj zagāt. Tāpēc Rīgas dome visā tajā „pasākumā” ir tikai tāds knariņš, kaut vai salīdzinājumā ar to, ko mēs tagad piedzīvojam ar pasažieru vilcienu iepirkumu.

Atliek visiem kopā smieties, jo ir taču skaidrs, – ja tur nav korupcijas, tad jājautā – kas tad tur ir? Citplanētieši? Tā ir pretīga shēma, kuŗā Rīgas dome ir gandrīz vai gaismas stariņš. Tur viss notiek. Protams, ir pavisam dīvaini, ka divi cilvēki nolemj pašvaldības naudu, vairāk nekā miljonu, ielikt aizdomīgā privātā valūtas maiņas firmā un spēlējas ar naudu, kaut kur bez pēdām zaudējot vairāk par pusmiljonu šīs summas. Taču Rīgas vicemērs Andris Ameriks rikožās tik ātri, ka valsts to nekad nav darījusi, – viņš abus naudas mijējus uzreiz atlaida un ziņoja policijai. Var jautāt – vai tiešām nodokļu nauda tika ieguldīta privātā firmā tikai ar šo divu cilvēku lēmumu, – bet sabiedrība vairs nemaina viedokli, izdzirdot par kārtējo skandālu, vienīgi secina, ka tiešām kārtējo reizi tā notiek, kā jau sen domāts. Šķiet, tas pasargā Rīgas domi, sabiedrības apnikums ir kā imunitāte.

Tomēr, redzot Rīgas domes „prāgmatisko populismu”, gribas vaicāt – vai tiešām neviens nekad neko nerēķina? Ir jauki, ja Rīgas pensionāri un skolēni var braukt pilsētas sabiedriskajā transportā bez maksas, bet nav taču noslēpums, ka pašvaldības uzņēmums „Rīgas satiksme” visu laiku pieprasa miljonu lielas dotācijas un balansē uz bankrota robežas, – ir ļoti iespējams, ka jau pēc nākamā gada pašvaldību vēlēšanām nāksies celt sabiedriskā transporta biļešu cenas. Turklāt pensionāri var braukt bez maksas visu dienu, un tiem, kas brauc uz darbu un atpakaļ, iekļūt sabiedriskajā transportā bieži vien ir gandrīz neiespējami. Daudzās valstīs atvieglotajiem sabiedriskajā transportā zināmām ļaužu grupām ir noteikti konkrēti dienas laiki, bet Rīgā neviens pasažieru

“Latvijas fakti” vadītājs Aigars Freimanis

plūsmu acimredzot neplāno. Vai tiešām cilvēki to nesaprot?

Cilvēki par to nedomā, jo nodokļus nosaka nevis Rīgas dome, bet gan valsts. Cilvēki neiedziļinās, kur pēc tam viņu nodokļi aiziet, – piemēram, Rīgas domei. Viņi nedomā, ka no savas minimālās aldzīņas uztur visu pilsētas pensionāru braucienus sabiedriskajā transportā, papildus tam, ka viņiem jau atvelk sociālo nodokli, kas aiziet pensijām. Pensionāri braukā visu dienu pa visu pilsētu, meklējot, kur var nopirkt kaut par dažiem santīmiem lētāku pārtiku un zāles. Nesen iegāju Vidzemes (Matisa) tirgū, tur jūtams panīkums, tirgus mirst, un droši vien tuvākajos gados tur uzcelš kādu lielveikalu. Agrāk pensionāri brauca uz tuvāko tirgu, tagad viņi, netērējot naudu, var apbraukāt visu pilsētu, un viņi ir apmierināti.

Tā ir pretruna: nodokļus nosaka valsts, un Rīga tos daļa. Ja tajā redzamajā dalīšanā pensionāriem un skolēniem kaut kas ir bez maksas, tad cilvēku iekšējā sociālās solidaritātes apziņa teic, ka tas viņus neskaŗ, jo maksājamo nodokļu summa nesamazinātos atkarībā no tā, vai viņi brauc par maksu vai bez maksas. Drīzāk cilvēki jūtas labāk, ja šim cilvēku grupām kāds palīdz, jo neprot saskatīt, ka tas tiek darīts no viņu pašu maksātās naudas un tāpēc citās vietās un lietās naudas ir mazāk vai tās nav vispār. Tas ir paradokss, bet Rīgas domes prāgmatisks populisms, ko īsteno pašreizējā domes vadība, ir ģeniāls modelis, kuŗam nevar tikt klāt.

Uz vispārējā fona, kad visur viss samazinās, visa kļūst mazāk, politika, kas tā arī tiek saukta par kreisu un sociālu, rīdziniekiem šķiet pareiza un pieņemama. Kas atliek konkurentiem? Viņiem ir divas iespējas. Pirmā – ticami un argumentēti pierādīt, ka šis modelis nav ilgtspējīgs. Šķiet, ka konkurenti to nevar un nespēj izdarīt. Otrā iespēja – piedāvāt vēl vairāk vai uzvesties vēl kreisāk. Vai tas ir iespējams? Teorētiski ir trešā iespēja – salikt visus cietumā.

Vai tiešām nav iespējams beidzot pierādīt visas tās machinācijas, kas notiek Rīgas domē?

Ja to var, tad labi. Jautājums, vai to var izdarīt, vai var tikt galā ar visiem, kas tur iesaistīti? Un jāteic, ka Ušakovs ar Ameriku ir kļuvis par īstiem komunikācijas meistariem. Viņi tā sajūmina publiku, ka atliek vienīgi noskatīties. Ko darīt? Man atbildes šobrīd nav.

Nu labi, nabadzīgos laikos „prāgmatisks populisms” Rīgā svin uzvaru. Kā saka, maize un izpriecās jeb bezmaksas sabiedriskais transports un Jāņu svinēšana krastmalā vēlētajiem ir svarīgāk par visu citu. Bet SC ir lideris arī Latvijas aptaujās, – kā tas var notikt?

Viņu reitings ir audzis kopš 2006. gada, kad notika atdalīšanās no *Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā* (PCTVL) un viņi ieguva lojālus vēlētajus. PCTVL tēlā bija ļoti daudz no bijušās PSRS laikiem, viņi nebija dzīvotspējīgi. SC radās kā pēcpadomju nelatviešu partija un ļoti ātri vēlētajus padarīja sev lojālus un šo lojālīti ir saglabājuši par spīti visam.

Latvijas sabiedriskās televīzijas raidījumā *Panorāma* pirmajā dienā pēc vēlēšanām vienmēr intervē partiju pārstāvjus. Tā ir sagādījis, ka gan 2006., gan 2010. un arī 2011. gadā no SC tika intervēts Sergejs Dolgopolovs. Fraze, kuŗu viņš teica visās trijās reizēs, bija viena un tā pati: „Šoreiz bez mums nevarēs!” Un vienmēr bez viņiem varēja, un varētu domāt, ka tas ir drauds SC! Brīnumainā kārtā izrādījās, ka tā tas nav, jo laikam nav konkurences.

Nedomāju, ka vēlētais ir konsolidēts, jo arī krievu valodā runājošie ir ļoti dažādi, ar dažādiem uzskatiem. Procenti deviņdesmit no SC vēlētajiem nav latvieši, bet viņi lielākoties ir lojāli pilsoņi un turklāt tie, kas pilsonību saņēmuši „mantojumā” no saviem senčiem. Jaunpilsoņu daļa SC vēlētajū vidū ir mazākā daļa. Mums ir tāda kā geto attieksme, ka mums viņi jānoraida un nav jāpieņem, bet viņi taču ir legāli pilsoņi! Mēs taču paši pieņemām likumus, kad atjaunojam valsti. Tajā visā ir kaut kas abām pusēm personiski traumējošs, – no vienas puses, mēs nevaram viņus pieņemt, mēs domājam, ka viņi pārstāv tādu kā PSRS atzaru, bet, no otras puses, viņi taču ir likumīgie pilsoņi, viņiem negribas dzīvot kā politiskā geto.

Vēlētajiem saglabā lojālīti pret SC, kaut arī viņi netiek pie varas un katru reizi liekas, ka nupat sāksies vēlēšanu un arī pašas SC „izšķīšana”, bet tas nenotiek. Kaut kādas zīmes jau it kā ir, ka varētu notikt radikālāzīcija un atradīsies partija, pie kuŗas aizies tie vēlētaji, kuŗi vairs negrib gaidīt, kad beidzot SC nokļūs pie varas. Piemēram, var pieņemt, ka Lindermans un Osipovs ar savu organizāciju varētu būt tie radikāļi, pie kuŗiem aiziet vēlētais. Tomēr radikālāzīcijas apjoms SC vēlētajū vidū ir niecīgs, tie ir apmēram pieci procenti. Lindermans rikožās ļoti gudri, pasakot, ka viņa organizācija atbalsta Ušakovu kā Rīgas pilsētas galvu, tā sūtot vēstījumu SC vēlētajiem, lai tie nebaidītos balsot par Lindermanu, – tā teikt, jūsu Nils taču paliks tur, kur viņš ir!

(Sarunas turpinājums nākamajā numurā)

No pašām tautas dzīlēm

Iepazīstoties ar Latvijas vēsturi, mēs uzzinām, ka pirmos ziedus Brīvības pieminekli 1987. gada 14. jūnijā saņēma no pašām tautas dzīlēm.

Lai to saprastu, ir vēlams ieskatīties Trešās atmodas žurnāla *Auseklis* pirmajā numurā. Tur viss „kā uz delnas”. Sākot ar rakstu “Informācija un aktuālitate”, beidzot ar “Mūsu sirdsapziņas cietumnieki, biografiska uzziņa par Gunāru Astru” un 1983. gada 15. decembra Gunāra Astras “Pēdējais vārds”.

Nākamgad apritēs 30 gadi, kopš 1983. gada 15. decembrī notika politiskā tiesas prāva pret brīvības un latviešu tautas tiesību cīnītāju Gunāru Astru. Lai pieminētu šo notikumu, atgādinot to

pēc iespējas plašākai sabiedrībai, vairākas iestādes un organizācijas (Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Okupācijas muzejs, Daugavas Vanagi u.c.) ir vieniojušās, ka tiek izsludināts pētniecisko darbu konkurss Latvijas jaunatnei: „Gunārs Astra un viņa līdzgaitnieku/laikabiedru loma Latvijas neatkarības atjaunošanā”.

Nosaukumu konkursam ir ieteicis vēsturnieks prof. Heinrichs Strods. Sevišķa ievēriba vēltējama viņa pētījumam “Nevardarīga pretestība Latvijā /1944. – 1985./”, kas ievietots Latvijas Zinātņu akadēmijas izdevumā “Nevardarīgā pretošanās: Latvijas neatkarības atjaunošanas ceļš 1945. – 1991.”. Autors secinājumā: “Okupācijas režīma likvidēšana nereti

tiek traktēta vienpusīgi, uzskatot to tikai par dažu inteliģentu darbības rezultātu. Patiesībā atbrīvošanās bija plaša tautas kustība.”

Šī konkursa mērķis: sakopot un izdot rakstu krājumu, kas atspoguļotu Gunāru Astras un viņa līdzgaitnieku/laikabiedru lomu nevardarīgā pretošanās kustībā okupācijas varai Latvijā. Šajā krājumā ievietos arī konkursa dalībnieku labākos darbus.

Īpaši uzrunāti tiek Latvijas akreditēto augstskolu studenti. Piedalīties šajā konkursā aicināti arī Igaunijas un Lietuvas jaunieši, kuŗi pašlaik dzīvo un mācās Latvijā, jo mūsu brīvības cīnītājus iedvesmoja arī igauņi, lietuvieši, kuŗus viņi sastapa Mordovijas nometnēs.

Katram dalībniekam jāaizpilda

pieteikuma anketa, kas pieejama konkursa mājaslapā: www.pedejaisvards.lv un jāiesūta līdz 2012. gada 15. decembrim uz e-pastu: konkurss.astra@gmail.com

Mājaslapā atrodama arī plaša informācija par Gunāru Astru un viņa „Pēdējo vārdu”.

Konkursa organizatori sarūpējuši balvas: pirmo trīs vietu ieguvēji saņem DV Kanadā Toronto nodaļas naudas balvas: 1. vieta 250 latus, 2. vieta 150 latus un 3. vieta 100 latus. Latvijas Nacionālais arhīvs dod iespēju pasūtīt arhīva dokumentus – to kopijas 100 latu apmērā, kā arī arhīva grāmatu iegādei.

Paredzētas arī citas speciālas, pārsteiguma un atzinības balvas.

Konkursu jau sāks izsludināt augstskolās, īpašu uzsvāru liekot gan uz Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē

studējošiem, gan Daugavpils universitātes vēstures programmas studentiem. Par konkursu jau ir publicēta informācija tīmekļa portālos www.ogresvetisvisiem.lv (informē visu Ogres novadu), www.rekurzeme.lv (informē Grobiņas, Durbes, Pāvilostas, Priekules novadu, Liepājas pilsētu), kā arī novadu laikrakstos: *Rūjienas Vēstnesis*, *Zemgales Ziņas* (lasa Jelgavas pilsētas, Jelgavas novada iedzīvotāji), *Ogres Vēstis Visiem* (lasa visā Ogres novadā mītošie), *Dzirkstele* (lielā Gulbenes novada avīze), *Alūksnes Ziņas*, *Malienas Ziņas* (arī Alūksnes puses avīze). Tiek gaidīts, ka arī citu novadu laikrakstos publicēs šo informāciju. Top konkursa plakāts, kas tiks izvietots Latvijas augstskolās.

Imants Balodis,

Gunāra Astras piemiņas projekta vadītājs

Mans ceļš pie latviešu valodas

Marta Eva Běťáková, letoniste no Čehijas, tulkotāja no angļu, lietuviešu un latviešu valodas

Kā tu nokļuvi pie latviešu valodas? Kad šo jautājumu intervijā uzdeva Prāgas letonistam Pavelam Štollam, viņš pateica vienu teikumu par sevi un pēc tam ierunājās par latviešu mīlestību pret puķēm, tautasdziesmām... Man gan gribētos te ierunāties par latviešu valodas skaistumu. Jo ir tāda sajūta, ka nevis es nokļuvu pie latviešu valodas, bet tā nokļuva pie manis un palika – kā kaķene: nāk it kā tāpat vien, tikai reizi pabaksta ar galviņu tavu kāju, un nākamajā brīdī jau sēž tavā klēpī, tu to glāsti un saki: „Nu, nu, cik tu piemilīga, cik skaista!” Bet, tā kā Pavela Štolla intervija bija čehu žurnālam, turklāt šis raksts ir domāts latviešiem, kuŗi zina, cik skaista ir latviešu valoda, neko jaunu pateikt nevaru un ir jārūnā par sevi. Vienmēr, kad jāsāta par sevi un Baltijas val-

tišu par to referātu un, pirms pienāks mana kārta to nolasīt, to jau būs izdarījis kāds cits. Tāpēc, kad es vietējā bibliotēkā (dzīvojam mazā pilsētiņā netālu no Prāgas) kādā enciklopēdijā atradu rakstu par Igauniju, kuŗai tolaik bija kādi pieci gadi, es biju sajūsmā. Lūk, kur valsts, kuŗai karogs man iemīlotās krāsās – baltā un zilā, kur ir daudz ezeru, mežu un koŗu (es dziedāju bērnu kori) un kuŗa ir tik jauna, ka maniem klasesbiedriem noteikti nenāks prātā izvēlēties to referātam! Un tik tiešām, nevienam tas neienāca prātā, un mans priekšlasījums viņiem likās ļoti interesants, jo par Igauniju viņi nezināja itin neko.

Kopš tā laika Baltijas valstis kļuva it kā „mans lauciņš”. Bet savu dzīvi ar šīm valstīm negribēju saistīt – plānoju studēt protestantu teoloģiju. Daudzi mani

Foto: Pavels Ržezničeks

Foto: Džeimss MekGinniss

Ar kollēgām baltistiem Igoru un Jindržichu Brno kafējnicā

stīm, man uzreiz nāk prātā mana brāļa draudzīgi ironiskā balss: „Izstāsti viņiem par to ksilofonu!”

Par ksilofonu... Kad es biju maza, astoņdesmito gadu beigās mani vecāki nopirka bērnu ksilofoniņu, ražotu Padomju Savienībā, kuŗam bija klāt arī notis dažām dziesmiņām, kas rakstītas mums pavisam nesaprotamā valodā. Mēs visi laužām galvu par to, kas tā varētu būt par valodu, un nenonācām ne pie kāda slēdziena. Vēlāk ksilofoniņu atdevām savām mazuļiem māsīcām un to aizmirsām. Atceros, ka tajos laikos mums mājās bija arī saspaužu kastīte, uz kuŗas bija latviski rakstīts SASPRAUDES, un man šis vārds ļoti patika. Tas man likās tik klasiski skaists – it kā būtu latīņu valodā, bet tāds cilvēciskāks, personiskāks un tajā pašā laikā arī eksotisks un noslēpumains. Ar to beidzas manas bērības atmiņas par latviešu valodu, nezinot, ka tā ir latviešu valoda. Bet tādu pašu sajūtu, kādu manī tolaik radīja uzraksts SASPRAUDES, manī vēl šodien rada visa latviešu valoda.

Nākamā soli pie latviešu valodas spēru apmēram 16 gadu vecumā, ģimnazijā. Mums bija jāizvēlas viena no Eiropas valstīm un jānolasa par to referāts. Izvēle bija brīva, un es baidījos, ka izvēlēšos kādu valsti, uzrak-

radi ir Čehijas brāļu evaņģeliskās Baznīcas mācītāji, un arī mani pašu interesēja teoloģija. Vienīgā problēma – nevarēju sevi iedomāties mācītājas lomā. Vēl divas nedēļas pirms iesnieguma nodošanas termiņa, es tā arī īsti nezināju, ko gribētu studēt. Mani izglāba labākā draudzene, it kā starp citu sakot: „Bet tev taču labi padodas valodas, vai ne?” Es uzreiz nodomāju, ka pieteikšos uz igauņu valodas studijām, tikai drīz atskartu – igauņu valodu kā studiju programmu Čehijā studēt nevar. Tāpēc sāku studēt Brno, Masarika universitatē, angļu valodu un vispārējo lingvistiku, – ja nevaru studēt savu sapņu valodu, tad studēšu visas!

Šis, kā izrādījās, bija labs lēmums, jo, pirmkārt, iemācījos lasīt, runāt, rakstīt un loģiski domāt un, otrkārt, lingvistikā mums bieži deva piemērus no baltu valodām. Mani ieintrigēja tādi vārdi kā „vilkas” vai „tirgus” – tie čehu valodā skan „vlk” un „trh”, tāpēc varat iedomāties, ka man lietuviešu un latviešu ekvivalenti šķita daudz skaistāki un skanīgāki.

Laikam tāpēc uzreiz piekritu, kad mana draudzene pēc pirmā studiju gada man piedāvāja aizbraukt vasaras atvaļinājumā ar vilcienu uz Baltijas valstīm. Un tā bija mīlestība pēc pirmā acu skatiņa. Priedes, jūra, gaiss,

Uz viļņlauža Kuivizos

gaiss, smiltis, vecpilsētas – gandrīz viss man tur patika! Tikai – kā mēs, čehi, sakām – „pasaule, brīnies”: Lietuvā un Latvijā man patika labāk nekā manā sapņu valsti Igaunijā! Un atkal uzraksti. VILNIAUS GATVĒ, AMATNIEKU IELA, VIESNĪCA, TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI (toreiz gan domāju, ka tur rakstīts TEVZEMEI UN BRĪVĪBAI, jo gaŗumzīmes nevarēja labi saredzēt). Tie man runāja „Saproti mūs!”. Tādu ziņkārību manī nav radījuši nedz pirms, nedz pēc tam redzētie uzraksti Nīderlandē, Rumānijā, Somijā. Vislielāko ziņkārību manī radīja Latvija, jo no tās redzējam vismazāk – tikai Rīgu – un man bija sajūta, ka nevaru godīgi teikt: „Es zinu, kā izskatās Latvija.” Tāpēc es nolēmu, ka reiz atgriezīšos un Latviju apskatīšu vairāk.

Atgriezusies no atvaļinājuma, uzzināju, ka manā fakultātē atveŗ, jaunu baltistikas studiju gadu ar lietuviešu valodas kursiem. Nopriecājos. Bet negribēju tik vienkārši aiziet no savām studijām, tāpēc paliku anglistikā un lingvistikā, bet baltistikā paņēmu gandrīz visus priekšmetus... Ar baltistiem kļuvām par labiem draugiem, regulāri tiekamies līdz šai dienai. Nu un „gandrīz visa baltistika” man padevās tik viegli un labi, ka pēc diviem gadiem nomainīju to ar lietuviešu valodas specializāciju, kuŗa man ļoti patika, bet gribējās orientēties uz latviešu valodu. Tam pamatā bija daudzi iemesli: tas, ka Brno latviešu valodas kursa nebija, un tas Latvijai piešķīra tādu piedzīvojuma garu „Hic sunt leones”, un es arī gribēju aizpildīt tukšo lauciņu; tas, ka man latviešu valoda šķita bezgala skaista un arī jocīga (čehu ausīm vairāki vārdi tā izklausās), un tā man bija vispievilcīgākā kombinācija; tas, ka jau stāstīju, ka gribēju

par Latviju uzzināt ko vairāk; un tas, ka esmu protestante, tāpēc domāju, ka Latvijā laikam man būtu tuvāka vide nekā Lietuvā; un tas, ka baltistikas vadītājs mums reiz teica: „Tur, kur lietuviešu valoda jums taisīs jokus un niķosies, tur latviešu valoda būs pavisam viegla!” Baltistikā sēstestri viesojās arī viens francūzis, kas man aizdeva dažus grupas *Jauns Mēness* dziesmu albumus. Šī ir grupa, kuŗa man līdz šai dienai no latviešu mūzikas patīk vislabāk. Atceros, ka toreiz bieži klausījos dziesmu „Es esmu vēl dzīvs”.

Tāpēc, kad 2004. gadā pirmo reizi atvēra latviešu valodas kursu, uzreiz pieteicos. Taču izrādījās, ka to māca vācietis, kuŗš Latvijā ir dzīvojis tikai vienu gadu. Viņš mums mācīja galvenokārt gramatiku, un atkal man bija sajūta, ka neuzzinu pietiekami daudz, lai varētu godīgi teikt: „Es zinu, kāda ir latviešu valoda,” tāpēc pieteicos uz divu mēnešu studijām Latvijā. Kad atgriezos no studijām 2006. gada martā, sāku mācīt to pašu latviešu gramatikas kursu, kuŗu biju

apmeklējis pirms aizbraukšanas, jo vācietis teica, ka viņš vairs nezinot, ko mācīt...

Baltistikas maģistrantūrā viens lingvistikas profesors man piedāvāja kopā izveidot projektu „Baltu mītoloģijas enciklopēdija čehu valodā”. Projekts uzvarēja Čehijas Zinātņu akadēmijas konkursā, un tā notika, ka es pārtraucu studijas un uz trim gadiem aizbraucu uz Latviju rakstīt Baltu mītoloģijas enciklopēdiju. Dzīvoju skaistā vietīņā – Saulkrastu ev. lut. mācītājmuižā, pie jūras un starp priedēm. Braukāju uz Rīgu un reizēm uz Viļņu lasīt un kopēt grāmatas bibliotēkās. Tā iemācījos lasīt zinātniskos tekstus latviešu un lietuviešu valodā. Dievs pret mani bija dāsns arī citā ziņā – atradu lielisku latviešu valodas privātskolotāju. Tam visam varu pateikties, ka man 2011. gada jūnijā nolikt Valsts valodas prasmes pārbaudi Ventspilī augstākajā līmenī bija tīrais nieks. Tas bija mans pēdējais solis pie latviešu valodas, bet ceru, ka tikai pagaidām. Jo vienmēr ir ko mācīties.

Visas Latvijā iznākušās grāmatas
varat iegādāties pie
lielākā grāmatu tirgotāja

„LATVIJAS GRĀMATA”

Rakstiet, zvaniet, un grāmatas
Jums piesūtīs pa pastu.
SIA „L. Grāmata”

Rīga, Elijas iela 17, LV-1050
Tālr. +371 67223294

Tālrakstis +371 67227248
E-pasts: lgramata@lgramata.lv

Kultūras pietiekamība un mūzikālā nepietiekamība

Droši vien katrs koncerta apmeklētājs pēc laba koncerta izjūt labu noskaņu, koncerta pēcgāršu. Tā saglabājas ilgāku laiku un padara gaišu mūsu skatu. Bieži tādi cilvēki, labas mūzikas uzlādēti, vēlas dalīties ar citiem savās izjūtās. Mūzika tādā gadījumā ir izpildījusi savu transcendentālo garīgo misiju – tā ir izmainījusi cilvēka izjūtu pasauli, atstājot domās gaišu vai tumšu pārdomu nospiedumu. Un tas vēl ilgi knosisies mūsu domās, liekot sincronizēt paša uzskatus, spriedumus ar mūzikāli pārdzīvoto.

Tā parasti mūzika darbojas mūsos, un tā viņa spēj mainīt cilvēka ierāžas, dabu. Tur nu taisnība senajiem grieķiem – ka mūzika ir labākā medicīna!

Taču tagad, pēc dažu pēdējo gadu koncertu apmeklējuma, mutē paliek sāja neapmierinātības garša. Kad sāk par to runāt ar koncerta organizētājiem, tie raugās uz tevi, it kā tu būtu apčurājis viņu Ziemsvētku eglīti...

Kur vaina? Iespējams, manī. Pārāk augstas un profesionālas prasības vienmēr var novest kā Savonarolu uz sārta.

Padomju gados bija teiciens: „Tautai tas patīk. Un, kas tai patīk, tam tā jābūt!” (mūzikā). Taču tautu var viegli piemanīt. Piedāvāviet tai to, kas gadu desmitiem tai garīgi iebārots, – vēstures falsificēšana, lēta, līdz pagalma smiltīm modificēta barība, iepakota spožā cellofanā, mākslas triviālizēšana, nosmiešana, padarot to par putekļu lupatu, valodas primitivizēšana un līdz ar to jēdzienu primitivizēšana, morāles dubultstandartu tirāžēšana un tā joprojām. Un koncerta apmeklētājs būs apmierināts ar to, ko viņam piedāvās.

Pag. gs. 20. – 30. gados, spriežot pēc Jāņa Zāliša un Jēkaba Graubiņa publikācijām presē tūdaļ pēc, latviešu komponistu (īpaši Jāņa Mediņa, Jāņa Kalniņa,

Bruno Skultes vai Lūcijas Garūtas neparasti aktīvajai radošajai darbībai) latviešu klausītājs pamazām sāka ieaukt Eiropas mūzikālās kultūras sasniegumu sistēmā. Tieši Eiropas, nevis Holivudas. Klausītājs kļuva gudrs, prasīgs, spējīgs atšķirt seklo no patiesā. Protams, izklaide rāvās vaiga sviedros, spēlējot Holivudas un vācu kino mūziku restorānos, kafejnīcās vai dažās stundās Latvijas Radiofonā. Taču nekad tā necentās uzspiest visiem savu „vienīgo īsto patiesību”.

Bet tad pienāca drūmie 40. gadi. Mūziku, īpaši vokālo, pakļāva nežēlīgai cenzūrai. Tad, kā savā pētījumā min erudītais vēstures pētnieks Arnolds Klotiņš, no programmām zuda ne vien nacionāli orientētie darbi, bet pat tautasdziesmas. Piemēram, „Cekulaina zīle dzied”, „Saulīt’ vēlu vakarā” vai „Kaņavīri bēdājās” u. c. Kā bilda kāds padomiskās Mākslas lietu pārvaldes darbonis, **cenzūrai nav iebildumu pret mūziku, bet neder teksti! Ja vēlas, var dziedāt bez tekstiem! ...**

Vācu okupācijas gadu sākumā ar likumu Radiofonā aizliedza atskaņot „Dievs, svēti Latviju!”. To izmantoja boļševiki, lai no frontes otrajām pozīcijām ar šo dziesmu sāktu radio pārraides – propagandas raidījumus uz Latviju. Kaņa pēdējās dienās viss apgriezās otrādi – vāci likumu atcēla, un Latvijas himnu drikstēja dziedāt visi. Kādi tik nav bijuši likumi! Senajā Romā tikai no 397. gada ar likuma spēku atļāva vīriešiem nēsāt bikses, par ko esam pateicīgi vēl šodien.

Taču šodien ar bikšu nēsāšanas modi iet tāpat kā ar mūziku. Dažs uzskata, ka viņam vislabāk pietāv tik tievas bikšu staras, kuņas nevar ne uzvilkt, ne novilkt. Citam savukārt varēn lepni bikses turas nevis uz gurniem, bet Dievs zina uz kā. Īpaši efektīgi izskatās nokārušās bikšu lences. Arī meitenēm. Taču bikšu mode ir mūžam mainīga, bet mūzikālā gaume gan ne. Slāgermūzika sit putas ūdensbļodā, cerot saputot putukrē-

Uldis Stabulnieks

jumu. Taču ūdeņaini pliekanās dziesmiņas, kuņas iemeistarotas populāro hitu intonāciju un ritmu sīkdaļas, nespēj ārpus Latvijas nevienu apmānīt, – ūdens ir ūdens, un krējums ir krējums. Radošā gara veiksmes nav iepriekš paredzamas – „es tagad uzrakstīšu vienu īstu hitu!” gadījumā. Mūzas nesēž katrā sintezātorā vai datorā. Te nepieciešams ilgstošs, pacietīgs darbs, piepūle, kuņas rezultātus nevar prognozēt.

Uldis Stabulnieks savas savdabīgās skaistās dziesmas radīja ilgi un bieži vien – upurējot savus atpūtas brīžus ar ģimeni vai draugiem. Tās tika koptas kā rozēs un nevis gurķi tirgum. Viņš nekad nepalaidās uz nejaušību vai gadījumu. Stabulnieka dziesmu intonāciju aizmetņi esot sēdējuši viņa apziņā ga-

diem, līdz beigās uzplauka kā pārsteigums pašam un citiem.

Taču ļoti liels daudzums dziesmiņu autoru dzīvo pēc tiem pašiem principiem, par kuņiem savulaik rakstīja Rūdolfs Blaumanis: „Katrs trešais pie mums ir dzejnieks...”, katrs piektais kritiķis (tas par mani... – P. D.), un ne jau katrs ir tīrskanņu zvanu lējējs!” Taču slāgeru autors strādā sistematiski, spēlējot vienus un tos pašus pāris akordus, kuņas iemīlējis, loka un veido kaut kur noklausītu nepazītu un varētu uzdot par savu. Mūza viņa sintezātorā guļ vai vispār tur nemaz nav ieprogrammēta, jo kultūra ir pašpietiekama parādība. Paši pūta, paši dega...

Lasītājs teiks – izklaidei vienmēr ir bijusi svarīga loma sabiedrībā, tā ietekmējusi arī augsto mākslu! Protams, Bacha svītas

un visi Brandenburgas koncerti ir sacerēti modīgajos deju ritmos. Grūti novilkt tolerances robežas, noteikt robežšķirtni, kas šķīr izklaidi no augstās mākslas. Īpaši jau tagad, kad vēl joprojām – jau 20 gadus ķeram Eiropas kultūras aizejošā vilciena pēdējo vagonu. Un ne tikai mēs, diemžēl sajukums dažādo mākslu hierarchijā valda arī kaimiņos Lietuvā, Ungārijā, Bulgārijā, Slovaikijā. Pēdējā vagona ķeršanas sindroms – bailes nokavēt ir izdevīgs mūzikas biznesam, jo šajā situācijā var diktēt savus noteikumus.

Uldis Stabulnieks nekad neskrēja pakaļ modei. Viņa dziesmu tematika, mūzikālā materiāla oriģinalitāte un savdabība vienmēr pieteica sevi kā augstās mākslas un izklaides sinkrētisku fenomenu. Tur nav vietas banalitātei, prastiem melnīņiem, apnikušām primitīvo harmoniju secībām. Tās labprāt klausījās visi, bet mūzikas industrija šīs dziesmas uzskatīja par nederīgām plašai tirāžēšanai.

Uldis Stabulnieks saņēma savā mūžā augstāko valsts apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeni, taču viņa 60 gadu jubilejas koncertu Mazajā ģildē 2006. gadā kultūras dzīves virzītājus gan nemanījām, ne arī Ministru kabineta balvu. Tagad tās viņam nav vajadzīgas, jo viņa bagātais mūzs, kaut arī bez paša, vēl turpināsies. Un te ir mūzikālās nepietiekamības paraugs. Vēl paies laiks, līdz viņa mūzikālā pieredze tiks **pietiekami** izpētīta, ierakstīta tvartos, atskaņota koncertos. Mūzikālo iespēju nepietiekamība nav šķērslis daudz labas mūzikas atskaņošanai, taču jāpanāk pašpietiekamās, pašapmierinātās apziņas maiņa, jo aiz durvīm stāv viss latviešu mūzikālais mantojums, mūzika, kuņa skan tikai retās jubileju reizēs. Vai neskan vispār. Tas ir nepietiekamās intereses un koncertdzīves organizācijas darbības rezultāts!

Uldis Stabulnieks miris 66 gadu vecumā šā gada 27. oktobrī.

Pauls Dambis

SPILGTI CITĀTI

Kāds jau noteikti atbrauks...

Laikrakstā *Diena* **Guntis Bojārs** izsaka pārdomas par iespēju panākt, lai emigrējušie tautieši atgrieztos Latvijā:

(..) ja es būtu ekonomikas ministrs Daniels Pavļuts, iespējams, es runātu tāpat kā viņš, proti, atgriezti no Īrijas un Lielbritānijas kādus 100 tūkstošus aizbraucēju ir pilnīgi reāli. Politikim politika valoda. Ja es būtu Rolands Lappuķe, gozētos smalkās pieņemšanās un saņemtu labu naudu kā Ārlietu ministrijas speciālo uzdevumu vēstnieks diasporas jautājumos, es arī cerētu un domātu labas domas, ka viss izdosies un kāds jau noteikti atbrauks, bet, tā kā es neesmu ne viens, ne otrs, gana ciniski atļausos apgalvot – neceriet uz viņiem. Šie cilvēki lielā mērā ir zaudēti Latvijai, un labākais, uz ko mēs varam cerēt, – ka tad, kad pēc gadiem desmit vai piecpadsmit ziņās stāstīs par izciliem Eiropas mūziķiem, sportistiem vai māksliniekiem, kāds tomēr atcerēsies un pieminēs, ka viņi ir latviešu izcelsmes. Tā būs jau nākamā paaudze, nevis tā, kas pieņēma lēmumu pamest Latviju.

„Mans spēks nāk no Latvijas...”

Žurnāls *Ir*, sarunājoties ar **Gunaru Birkertu**, arhitektam jautāja, kādas ir viņa domas par Latvijas Nacionālās bibliotēkas – *Gaismas pils* celtniecības gaitu un vai viņa vizītes laikā izdevies iekustināt būvniecības procesus citā virzienā. Ierēdņu un būvnieku apspriedē Birkerts nav uzaicināts, vienīgi iepriekš izteicis dažas piezīmes. Tās ir:

Nezinu, ko esmu aizskāris. Esmu vienīgi pateicis, ka, no ārpuses skatoties un taisot projekcijas, mēs bibliotēku laikus nevaram pabeigt – kamēr cilvēki nevienojas, kamēr viņu godaprāts neņem virsroku. Esmu pārsteigts, ka visu šo gadu laikā nav sasaukta sanāksme, kur mēs ieejam radīšanas procesā. (..)

Uzaugu Latvijas kultūras vidē, ulmaņlaikos, kas bija tautiski un nacionāli. Manī tas ir dziļi iekšā. Ar to esmu dzīvojis, es paļaujos uz tādu spēku, kas ir neiznīcināms. Tava zeme, tās kultūra, daba un vēsture – tas esi tu. Es dzīvoju Amerikā, man ir Amerikas pase, esmu iemācījies tur šo to jaunu, bet es balstos uz Latviju. Uz savu spēku, iedzimtību, tautību. Mans spēks nenāk no lielās Amerikas, nē, tas nāk no Latvijas.

Aizskarts Daugavas Vanagu gods un cieņa

Šā gada 14. septembrī atklāja pieminēkli Bauskas aizstāvjiem. Pieminēkli atveidota latviešu kaŗavīru cepures „saulīte”, latviešu leģionāru karoga vairodziņš un zobens, zem kuŗa uzraksts: LIEC ZOBENU ZEM GALVAS UN DZIĻI NEIEMIEDZ. Savukārt zem tā: BAUSKAS AIZSTĀVJIEM PRET OTRREIZĒJO PADOMJU OKUPĀCIJU 1944.28.07-14.09. Pieminēkļa atklāšanā piedalījās Bauskas pilsētas pašvaldības vadība, Bauskas iedzīvotāji, Latvijas aizsardzības ministrs, Latvijas Nacionālo bruņoto spēku pārstāvji un citi viesi.

Ziedi pieminēkļa pakājē nebija vēl novītuši, kad Krievijas vēstniecība Latvijā nosodīja Bauskas pieminēkļa atklāšanu, un 18. septembrī *Latvijas Avīzē* Krievijas vēstnieka retorika atspoguļojās vēstniecības paziņojumā, ka tā „katēgoriski nosoda pašvaldības līdzekļu ieguldīšanu, lai izveidotu pieminēkli *Waffen-SS* policijas soda bataljonu kaujiniekiem”. Bauskas pilsētas galva 17. septembrī paziņoja, ka „ap pieminēkli, kam nav nekā kopīga ar nacismu, ir sacelta nepamatota, tendencioza un provokatīva aģitācija”. Krievijas vēstniecība ar saviem komentāriem ir iejaukusies Latvijas iekšējās lietās un parāda,

cik niecīgas ir viņu zināšanas Latvijas vēsturē, jo tādu „*Waffen-SS* policijas soda bataljonu” Otrā pasaules kaŗa laikā Latvijā nekad nav bijis. Tas ir gan padomju, gan tagadējās Krievijas vēstniecības fabricējums plašsaziņas līdzekļiem, un tā bija parasta parādība Padomju Savienības čekas fabricējumos Aukstā kaŗa laikā. Svešas valsts - Krievijas agresīvo nostāju pret Latvijas valsti, Latvijas pamattautu un latviešu tautas brīvības cīnītājiem, leģionāriem, acīm redzami atbalsta Saeimā ievēlētā *Saskaņas centra* (SC) partijas deputāte Irina Cvetkova, paziņojot, ka „ideoloģiski Daugavas Vanagi ir nacistiskā režīma atbalstītāji un sekotāji. Tā ir Trešā reicha ideju turpināšana, un es par to esmu pilnīgi pārliecināta.”

Mums, Daugavas Vanagiem, nav jāatkārtos, kas mēs esam, nedz arī jāuzklausa okupantu versijas par Latvijas vēsturi. Mēs savu patieso vēsturi paši labi pārzinām, un to mums sirdī un prātā iekaluši mūsu pašu tautas piedzīvojumi Padomju Savienības brutālās okupācijas laikā.

Man, Daugavas Vanagu priekšniekam, tas ir nepieņemams, nepamatots uzbrukums Daugavas Vanagu organizācijai visās DV zemēs, bet it sevišķi Latvijā, kur dzīvo lielāks skaits

Otrā pasaules kaŗa latviešu kaŗavīru. Esmu lūdzis Daugavas Vangu Centrālai valdei (DV CV) rīcības mandātu aizstāvēt DV godu un cieņu un to esmu saņēmis. Krievijas vēstnieka un Saeimas deputātu paziņojumi ir uzbrukums arī Latvijas Nacionāliem bruņotiem spēkiem (NBS), kuŗos es esmu dienējis laikā, kad Latvija iestājās NATO, jo es esmu ne tikai DV biedrs un atvaļināts ASV bruņoto spēku virsnieks, bet arī Latvijas NBS atvaļināts admirālis. Līdzīgā situācijā ir arī Daugavas Vanagi Latvijā (DVL), jo DVL valdes priekšnieks Juris Vectirāns ir Latvijas NBS atv. brigādes ģenerālis; viņš ir arī DV CV loceklis. Es esmu runājis ar ģenerāli Vectirānu par nepamato uzbrukumu DV organizācijai, un mēs esam vienās domās, ka šis bijušās Padomju Savienības stila uzbrukums prasa krasu un skaidru atbildi; pēc mana lūguma to atbalsta arī DV CV, jo šāds uzbrukums ir visu DV biedru goda un cieņas aizskārumums, ko mēs neatstāsim neatbildētu. Tiešām, Bauskas pieminēkli iekaltie vārdi jāpatur prātā mums visiem: LIEC ZOBENU ZEM GALVAS UN DZIĻI NEIEMIEDZ.

Saistībā ar Bauskas pieminēkli esmu saņēmis Imanta Zeltiņa

rakstu, „Sapnis par Bausku”, ko uzticu arī šī laikraksta lasītājiem.

„Sapnis par Bausku”

„Atceros 1944. gada augustu, kad laikrakstā *Tēvija* bija publicēts raksts „Sapnis par Bausku”, un laikam tas tā arī bija, jo augusta beigās „neuzvaramā” Sarkanā armija ielauzās Bauskā, ieņemot trīs ceturtdaļas Bauskas pilsētas. Maskavā jau šava gaisā par Bauskas „atbrīvošanu”, ko veikuši neuzvaramie, bet pienāca vakars, kad neuzvaramie no Bauskas tika padzīti. To izdarīja nepilns simts latviešu brīvprātīgo kaŗavīru, kuŗus atbalstīja tikai viens triecienlielgabals, ar ko rikojās vācu kaŗavīri. Trīs dienas vajadzēja tīrīt Bauskas pilsētas namu pagrabus, kur bija paslēpušies mūkošie sarkanie „atbrīvotāji”, kuŗi padodoties stāstīja, ka esot no soda bataljoniem, kuŗu Sarkanajā armijā bija vairāki simti. Šo Bauskas iztīrīšanu no iebrucējiem jau var saukt par varoņdarbu un Bausku par varoņu pilsētu. Bauskas iztīrīšanā no sarkano pārspēka vislielākie nopelni bija Bauskas brīvprātīgo bataljonam, kuŗā bija ne jau bagātnieki un viņu dēli, bet lielākoties Bauskas strādnieki un zemnieki.

Šodien atkal Krievijas vēst-

niecībai un *saskaņiešiem* rādās nelāgs sapnis - Bauskā atdzimstot fašisms. Vai tiešām šie prātu izkūkojušie visu rangu ierēdņi nesaprot, ka viņi nepamato domi un cilvēku, kas pieminēkli sarūpējis par saviem un tautas saziēdotiem līdzekļiem. Uz pieminēkļa nav rakstīts nekas par *esiesiešiem* vai *fašistu* uzvarām. Pieminēklis ir veltīts varoņiem, kas atdeva savu dzīvību, septiņas nedēļas aizstāvēt Bausku pret desmitkārt lielāku un labāk apbruņotu pārspēku. Protams, par to ir jākaunas Krievijas bruņoto spēku varenībai.

Pieminēklis nākamām paaudzēm rādīs patiesību par latviešu tautas gribu dzīvot brīvā zemē. Tajā ir iekalti nobendētā Latvijas Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa vārdi, ka Latvijai jābūt latviešu valstij. Un tā tas arī būs mūžīgi mūžos. Latvijas neļabvēļiem es iesaku doties turp, kur viņus mīl un ciena. Latvija un latvieši var cienīt vienīgi lojālus pilsoņus, kas ir gatavi jebkādiem līdzekļiem cīnīties par Latvijas brīvību. Bauskas aizstāvēšanas cīņu dalībnieks Imants Zeltiņš.”

Daugavas vanagi, sasauksimies!

Andrejs Mežmalis,
DV priekšnieks un
DV CV priekšsēdis

Britu vēsturnieku Ēriku Hobsbaumu pieminot

Laikrakstā *Diena* š. g. 1. oktobrī rakstītais: „95 gadu vecumā miris slavenais britu vēsturnieks Ēriks Hobsbaums,” (*Hobsbawm*) un tālāk vēstīts, ka Ē. Hobsbaums 19. un 20. gadsimta vēsturi pētījis no marksista perspektīvas. Īsi un kodolīgi. Tātad Anglijā Hobsbauma nāves diena kļuva gandrīz par nacionālu sēru dienu. *British Broadcasting Corporation* tika pārtraukta iecerētās programmas, lai godinātu mirušo vēsturnieku stundu ilgā raidījumā par viņa dzīvi un sasniegumiem. Anglijas kreisi noskaņotais laikraksts *The Guardian* viņam veltīja veselu nodaļu.

Iespējams, lielāka daļa mūsu avīzes lasītāju par tādu Hobs-

baumu nemaz nav dzirdējuši. Tie, kuŗiem ir interese, par viņu var izlasīt 17 lappušu gaŗu aprakstu Vikipēdijā. Nav noliedzams, ka vēsturnieks ir slavens. Viņš sarakstījis vairāk nekā 30 grāmatu, daudzas no tām tulkotas 41 valodā. Viņa darbi ir atzīti visā pasaulē, guvuši augstāko atzīnību un godalgas. Pasaules akadēmiķi viņu dēvē par *crème de la crème of historians*. Anglijas valdība 1998. gadā Hobsbaumu pagodināja ar augsti novērtēto *Order of Companions of Honour* par sasniegumiem humānitarās zinātnēs, literātūrā, mūzikā, zinātnē, politikā, rūpniecībā un reliģijā.

Ne jau visus apzīlbināja Hobs-

bauma uzskati un sasniegumi. Citi akadēmiķi domā, ka Hobsbauma marksistiskā ideoloģija ir bijis šķērslis viņa vēstures interpretācijā. Piemēram, kādreizējais marksists, britu vēsturnieks Tonijs Džuds (*Tony Judt*) raksta, ka Hobsbauma aizspriedumi, aizstāvēt Padomju Savienību, komunistiskās valstis un komunistu ideoloģiju, kā arī viņa tendence noniecināt katru nacionālistisku kustību kā islaicīgu un bezjēdzīgu, kavējusi viņa 20. gadsimta izpratni. T. Džuds objektīvi atklāj Hobsbauma padziļināto marksista ideoloģiju viņa domāšanā un darbos. Ē. Hobsbaums bija pārliecināts staļinists, viņš nen-

želoja, ka ir komunistiskās partijas biedrs. Daudzi vecie marksisti izstājās no komunistiskās partijas, kad tika parakstīts Molotova-Ribentropa pakts vai kad Padomju Savienības kaŗaspēks 1956. gadā iebruka Ungārijā un 1968. gadā Čehoslovākijā. Progresīvāki cilvēki mainīja savu nostāju, kļūstot par „jaunajiem kreisajiem” (*New Left*), trockistiem, sociālistiem un pat konservatīvistiem. Ēriks Hobsbaums līdz savai nāvei bija un palika pārliecināts staļinists. Anglijas televīzijā 1994. gadā, atbildot uz kanadieša akadēmiķa Maikla Ignatefa (*Michael Ignatieff*) jautājumu, vai vērts upurēt 20 miljonu dzīvību, ra-

dot proponēto komunistu utopiju, Hobsbaums noteikti un ar pārliecību atbildēja: jā! T. Džuds domā, ka šāda atbilde ir ne tikai kaunpilna, bet traģiska. Vainīgi ir Eiropas marksisti, īpaši Ē. Hobsbaums, ka par liberālo nacionālismu Eiropā izplatījis negatīvus uzskatus.

Ē. Hobsbauma dievināšanu mums ir grūti saprast. Taču tas ir tikai atgādinājums, ka arī pēc PSRS sabrukšanas Marksas ideoloģija pasaulē vēl aizvien tiek cienīta. Diemžēl nākotnē mēs vēl ilgi cietīsim, jo Hobsbauma ietekme ļoti jūtama vēstures grāmatas un kreiso politiķu darbībā.

Māris Manteniēks

SEPTEMBRĀ NOTIKUMI LATVIJAS OKUPĀCIJAS MŪZEJĀ

• Septembrī mūzeju apmeklēja 9222 interesenti.

• Septembrī saņēmām lielu testamentāru novēlējumu. Latvieti no Anglijas Spodra Zariņa mūzejam novēlējusi 72 200 sterliņu mārciņu. Spodra Zariņa (pirmslaulības uzvārdā Tomsone) dzimusi 1923. gadā Kuldīgā. Absolvējusi Viļa Plūdoņa ģimnaziju. Otrā pasaules kaŗa laikā devās *bēgļu* gaitās un nonāca Vācijā, bet 1947. gadā – Anglijā. Spodra Zariņa mirusi Bradfordā 2011. gada nogalē. Viņas testamentāro novēlējumu saņēma arī Viļa Plūdoņa Kuldīgas ģimnazija. Daļu novēlējumu mūzejs iecerējis izlietot *Nākotnes Nama* iekārtošanai.

• 14. septembrī fonds „Sibīrijas bērni” organizēja tikšanos

mūzejā par šīs vasaras ekspedīciju uz Sibīriju. Fonds šādus braucienus organizē jau ceturto gadu, lai tur novietotu piemiņas plāksnes 1941. un 1949. gada deportāciju upuriem.

• 19. septembrī mūzejā viesojās arhitekts Gunārs Birkerts, lai prezentētu ideju par īpašu telpu *Nākotnes Namā*, kur apmeklētāji varēs nodoties apcerei un pārdomām. Arhitekts to nosaucis par Kluso telpu. Tās iekārtojums simbolizēs pāreju no pelēkuma, tumsas uz gaismu. Birkerts tikšanās laikā pauda skumjas par valstij svarīgu ēku celtniecības lēno un birokratisķiem šķēršļiem pilno gaitu.

• 20. septembrī mūzeja vēsturniece Lelde Neimane piedalījās starptautiskā seminārā par Sta-

ļinisma represijām Baltijas valstīs. Seminārs norisinājās Toronto universitātē. Seminārā piedalījās Igaunijas, Latvijas un Kānadas vēsturnieki. Lelde uzstājās ar priekšlasījumu par Okupācijas mūzeja ieskaņotajām video liecībām. Tās pašas dienas vakarā Tartu kolledžā Toronto notika mūzeja dokumentālās filmas „1949. gada 25. marta deportācija Latvijā. Prom no mājām” seanss. 24. septembrī Lelde piedalījās arī Otavas Latviešu biedrības vakarā.

• Septembrī publicējam uzlabotu mūzeja mājaslapas www.okupacijasmuzejs.lv versiju. Jaunajai mājaslapai ir pilnīgi mainīts stils un grafiskais dizains, kā arī pievienotas jaunas funkcijas, piemēram, e-veikals, kuŗā

var iegādāties grāmatas un mūzeja producētās dokumentālās filmas, izveidota iespēja pieteikties uz e-jaunumiem, ko mājas lapas lietotāji saņems savā e-pastā. Jaunā tīmekļa vietne skaidro, kāpēc mūzejam nepieciešami ziedojumi un kā tie tiek izlietoti. Būtisks jauninājums ir iespēja ziedot tiešsaistē, ar norēķinu kartēm, populārākajām internetbankām un tīmekļa norēķinu sistēmām. Mājaslapas tapšanu finansiāli atbalstīja Rīgas dome.

Aicinām ikvienu sekot līdzi mūzeja jaunumiem, izmantot e-veikala sniegtās iespējas un atbalstīt mūzeju, ziedojot ar mūzeja mājaslapas starpniecību!

Inese Krieviņa,

LOM sabiedrisko lietu vadītāja

Ivars Jaunrubenis

ATMIŅAS PAR DZIESMU SVĒTKIEM

Daudziem no mums ir sakrājušās atmiņas par dažādiem Dziesmu svētkiem gan Latvijā, gan patvēruma zemēs. Man īpaši spilgtā atmiņā palikuši Dziesmu svētki, kas notika pirms septiņdesmit gadiem vācu okupācijas laikā, kad 1942. gadā tika rīkoti Zemgales novada Dziesmu svētki Dobelē. Tie nebija nedz lielākie, nedz lepnākie, bet tie izcēlās ar savu īpatnību, jo izvērtās par lauku Dziesmu svētkiem.

Dziesmu svētku vietai tika izvēlēts Dobeles pilsdrupu plašais laukums, kas ir ļoti iecienīts brīvdabas sarīkojumiem. Jau vairākas nedēļas iepriekš Dobeles sāka gatavoties Dziesmu svētkiem. Mans tēvs toreiz bija policijas priekšnieks un ar pilsētas domes atbalstu izdeva vairākus rīkojumus par kārtību, karogu izkāššanu, ļaužu pulcēšanos un alkoholisku dzērienu pārdošanu un lietošanu svētku laukumā, par ko draudēja naudas sods vai diena, varbūt pat divas arestā. Tēvs šajā gadījumā bija stingrs un noteikts un teica, ka alkohols ļaužu drūzmā var radīt nepatīkamus starpgadījumus. Esot ielūgti vairāki augsti viesi.

Ielas, gatves un sabiedriskās celtnes tika tīrītas un uzpostas, un arī mūsu ģimene sāka gatavoties Dziesmu svētkiem. Tēvs un māte noteica, ka man un brālim jāuzvedas kārtīgi, jo mums būšot ciemiņi. Pāris dienu pirms svētkiem atbrauca vectēvs ar vecmāti no Madonas. Tās pašas dienas pievakarē ieradās tuvs radnieks ar ģimeni lepnos atspēru ratos ar diviem lieliem, staltiemi zirgiem. Vareja redzēt, ka šie ir nevis darba, bet izbraucamie zirgi. Mātei un vecmātei darba bija pilnas rokas, jo ciemiņi bija jāpaēdina un jāizguldiņa. Par zirgiem prata rūpēties radnieks, tēvs un vectēvs.

Nākamā rītā ceļamies agri, paēdam brokastis, iejūdzam zirgus. Mājas priekšā piebrauc automašīna ar šoferi un gaida tēvu. Tēvs, saposies savā parādes uniformā, ir gatavs doties uz savu darbavietu. Gribu braukt viņam līdz, pavizināties automašīnā, jo esmu diezgan izbraucies ar zirgu vectēva laikos, bet tēvs saka - viņam esot daudz uzdevumu un es būšot pa kājām, izdarīšot vēl kādu nedarbu un dabūšot pērienu. Nu, neko darīt, jāpaklausa tēvam. Gatavojas arī pārējie mājinieki doties uz svētku vietu. Māte un vecmāte saposušās savos Krustpils tautastērpos un radnieka sieva - Zemgales tautastērpā. Māte saka, ka šī laikam būšot pēdējā reize, kad viņa nesīs savu tautastērpu. Tā arī bija - māte nekad vairs savu tautastērpu neuzvilka.

Pēc vecas Zemgales tradīcijas abiem zirgiem ap sakām tiek aplikti vainagi, iemaukti tiek izpušķoti ar zaļumiem un rati izgreznoti ar meijām. Ir silta un drusku apmākusies Zemgales atvasaras svētdiena. Esam priecīgi, ka lietus nav paredzēts. Ap pusdienas laiku Dobeles stacijā iebrauc pirmie koristi, kas tad autobusos un smagās mašīnās tiek vesti dziedādami uz svētku laukumu. Skats ir iespaidīgs.

Arī mēs dodamies ceļā. Tajā gadā mēs dzīvojām pie Dobeles stacijas, Stacijas ielā 7. Šī iela jau skaitījās pilsētas nomalē, un mūs dēvēja par puslauciniekiem. Pa mūsu istabas logiem varēja redzēt pilsdrupu augstos mūrūs. Aiz mūsu mājas bija pilsētas lielais ūdensvada uzbūrumš, aiz tā kapsēta un grantsbedres.

Pilsētā jau daudz Dziesmu svētku apmeklētāju, kas saraudusies ne tikvien no Zemgales, bet arī no citiem Latvijas novadiem. Pilsēta ir karogota ar sarkanbaltsarkaniem karogiem, kā arī ar dažādu organizāciju karogiem. Liekas, visa pilsēta ir sākusi kustēties un dodas uz svētku laukumu. Nolemjam caur pilsētu nebraukt, bet doties pa mūsu Stacijas ielu līdz Pērses upes tiltam, kur iela izbeidzas. No tilta pa kreisi ir pilsdrupas. Zirgi soļo stalti, galvu cilādāmi un sprauslodāmi. Rikšos nedrīkst braukt, jo tad var notikt nelaime. Mūsu pajūgs izskatās greznš, un tagad es esmu laimīgs un priecīgs, jo tādu braucienu nekad nebiju piedzīvojis. Gaŗām brauc smagās automašīnas ar dziedošiem koristiem, kas māj mums sveicēnus. Arī mēs mājām viņiem. Zirgi no automašīnām nebaidās, jo ir jau pie tām pieraduši.

Tad esam klāt pie tilta un novietojam zirgus ierādītā laidarā, kas apgādāts ar visu, ko vien zirgs varētu vēlēties. Kāds gabaliņš mums jāiet kājām. Laucinieki, tāpat kā mēs, atbraukuši savos zirgu pajūgos, kas pušķoti meijām un ziediem - skaists skats. Laipnie laucinieki, daudzi tautastērpos, mums piedāvā ēdamo, jo ir launaga laiks. Esam jau paēduši, bet vectēvs saka, ka laipnības pēc kāds kumoss jāpaņem. Ļaužu drūzma joprojām pieaug. Dziesmu svētku atklāšana nolikta pulksten četros. Lauku koristi vēl sadziedas savos pulciņos. Dziesmu svētku galvenā ieeja ir pušķota meijām un ziediem un uzcelti goda vārti. Aiz koŗu tribīnes no pilsdrupu augstajiem mūrīem visā gaŗumā nolaišti divi lieli sarkanbaltsarkani karogi, un tas ir ļoti iespaidīgs un skaists skats.

Tēva amata dēļ mums visiem ierādītas t. s. goda vietas priekšējā rindā, tā visu varam labi redzēt. Otrā pusē goda vietās ir mūsu kaŗavīri, kas vai nu atvaļinājumā, vai ieradušies no frontes atkopties no ievainojumiem. Tēvs vairs nav pie mums, jo viņam jārupējas par kārtību un jāpārzina savi policisti. Kopkoris jau sastājies tribīnē. Visi dziedātāji tautastērpos. Zināmu svinīgumu pienes Jelgavas apriņķa policijas un Dobeles biedrības apvienotie pūtēju orķestri, kuŗi, ja pareizi atceros, ir bijuši Jelgavas kājnieku pulka kapelmeistara Kuskēviča vadībā. Koŗu diriģentu vārdus nevaru vairs atcerēties.

Dziesmu svētkus atklāt kā augsts viesis ieradies brīvkungs fon Mēdemš, laikam ģenerāļu Dankera un Bangerska pavadībā. Skan trompētes, un ribbungas - orķestris spēlē sagaidīšanas maršu. Tautumeitas sagaida Mēdemu ar skaistiem

Skats uz Dobeļi no ev. lut. baznīcas torņa, tālumā redzams ūdenstornis un stacijas ēka, tur arī Stacijas iela 20. gs. 30. gados (No Dobeles novadpētniecības mūzeja krājumiem)

ziediem un vainagu, un viņu sveicina Dziesmu svētku rīcības komitejas priekšsēdis, kas augstajam viesim pasniedz greznu Zemgales bajāru alus kausu un saktu. Seko Dobeles pilsētas galva ar lielu pilsētas ģerboni. Tēvam uzticēts sveikt viesi pilsētas policijas vārdā, jo viņam vienmēr bijušas labas attiecības ar Mēdemu un tā stāba darbiniekiem. Pēc savas uzrunas tēvs Mēdemam pasniedz mazāka formāta seno Zemgales virsaiša vairogu ar ozollapām rotāta zobena attēlu. Tēvs atcerējās, ka vairogā bijusi iegravēta 11. Dobeles pulka devīze.

Dziesmu svētkus ieskandina „Dievs, svētī Latviju!”. Vareni un skaisti skan un pilsdrupu mūrūs atbalsojas mūsu tautas lūgšana, ko spēlē orķestris un dzied kopkoris. Visi klausītāji piecēlušies kājās un dzied līdz. Daudzi slauka acis, un, kad nejausi paskatos uz māti, vecmāti un mūsu radiniekiem, redzu, ka viņiem visiem ir asaras acis un viņi tās slauka ar mutautiņiem. Fon Mēdemš ir piecēlies kājās un sveic mūsu valsts himnu ne ar hitlerisko, bet ar vācu armijas sveicienu. Tēvs vēlāk stāstīja, ka svinīgos sarīkojumos Mēdemš vienmēr ir atļāvis skanēt mūsu valsts himnai; pametis labo roku gaisā un teicis: „Nu tad dziediet un spēlējiet savu tautas lūgšanu.”

Kādas dziesmas tad dziedāja Dobeles Dziesmu svētkos? Kā redzēsim, šīs dziesmas skaitās mūsu Dziesmu svētku dzelzs inventārs. Varbūt dažas no tām šodien liekas novalkātas, novecojušas, bet toreiz tas tā nebija. Diemžēl pēc tik daudziem gadiem Dziesmu svētku programma mums ir pazudusi, un es to saku ar dziļu nožēlu. Neatliek nekā cits kā rakstīt pēc atmiņas, un es varu kļūdīties.

Kopkoŗa koncertu ievadīja „Latviski lai atskan dziesmas”. Tai sekoja „Gaismas pils”, „Beverīnas dziedonis”, „Senatne”, „Aglonas Dievmāte”. „Bārenītes godināšana”, „Līgo vakars”, „Balsis” un dažas citas, kuŗu nosaukumus nevaru atcerēties. Turpinājumā skanēja tautasdziesmas: „Lokatiesi, mežu galī”, „Rīgā pirkur sirmu zirgu”, „Tumša

nakte, zaļa zāle”, „Dziedāj tauta tūrumā”, „Ej, saulīte, drīz pie Dieva”, „Aiz upītes es uzaugu”, „Tek saulīte tecēdama”, „Jūriņ’ prasa smalku tiklu”, „Saulīt’ vēlu vakarā”, „Stādīju ieviņu”, „Aiz ezera balti bērzi”, „Noriet saule vakarā”, „Kuŗš putniņš dzied tik koši”, „Div’ pļaviņas” un „Trīcēj kalni, skanēj lejas”.

Skan lieli aplausi, un vairākas dziesmas ir jāatkārto. Dziesmas labi atbalsojas pilsdrupu mūrūs, un klausītāji ir ļoti atsaucīgi. Pēc īsa starpbrīža sākas vīru koŗa koncerts, kas veltīts mūsu cīnītājiem frontē. Vīri dzied mums tik pazīstamas un iemīļotas dziesmas: „Kaŗavīri bēdājas”, „Es kaŗā aiziedams”, „Daugaviņa puto balti”, „Daugav’s abas malas”, „Strauja, strauja upe tecēj”, „Kalējs”, „Biķeris miroņu salā”, „Kur tu skriesi, vanadziņi”, „Mūžam zili”, „Kā Daugava vaida”, „Daugaviņa, māmuliņa”, „Varoņa atgriešanās”, „Daugavas Vanagu dziesma” un „Lielā junda” - kopā ar orķestri. Atkal skan lieli aplausi, un vairākas dziesmas jāatkārto.

Lielajā starpbrīdī ejam apmeklēt zirgus un kaut ko paēst. Draudzīgie laucinieki mums atkal piedāvā ēdamo, bet mums pašiem jau arī ir paņemts līdzī pietiekami. Zirgi ir labā kārtībā un paēduši. Tuvojas vakars, un jādodas atpakaļ uz svētku vietu, kur pienācis laiks pūtēju orķestŗu koncertam. To ievada „Dziesmu svētku uvertīra”, kam seko „Latvju tautas brīvlaišana”. Domāju, ka liela daļa latviešu nebūs dzirdējuši šo orķestŗa skaņdarbu. Orķestŗu koncerts turpinās ar „Tautas deju svītu”, „Spēlēju, dancoju” no Mediņa operas „Uguns un nakts” un beidzas ar mūsu mūzikas vecmeistara Jāzepa Vītola „Latvju polku”, kas ir pazīstama arī ar otru nosaukumu „Sirmā latvju tautas deja”. Tā rakstīta pūtēju orķestŗim un ir domāta nevis dejošanai, bet koncertam. Arī orķestris izpelnās lielus aplausus un sniedz piedevas. Pūtēji jau spēlēja un skanēja skaisti un spēcīgi. Nobeiguma daļā „Kantāte tēvijai” un „Svēts mantojums” orķestŗa vadībā aizrāva klausītājus tā, ka tos pavādīja vesela aplausu vētra. Kop-

koris atvadām dzied „Pūt, vējiņi!” un māj ar mutautiņiem. Toreiz šī mūsu tik iemīļotā tautasdziesma netika saukta par dzērāju dziesmu un nepiederīgu Dziesmu svētkiem. Liekas, mums katram pašam jāizšķirās, ko mēs par to domājam.

Dziesmu svētki izskan ar „Tev mūžam dzīvot, Latvija!”. Klausītāji atkal stāv kājās un dzied līdzī, un daudzi slauka acis. Aplausu vētra negrib rimties gandrīz pusstundu. Koŗu diriģenti tiek godināti ar veltēm, un pēdējais pagodinājumu saņem orķestŗa diriģents. Atvadoties pūtēju orķestris spēlē vairākus maršus un pašu pēdējo - „Tautas maršu”. Ļaudis sastājušies pulciņos un sarunājas - ir tik grūti šķirties, arī mums, un tomēr laiks pienācis doties mājup, jo vakars jau stipri satumsis. Vectēvs ar radnieku sakārto pajūgos, un drīz mēs varam braukt. Zirgi ved mūs mājup, raiti soļodami. Ceļā palaižam gaŗām vairākas smagās mašīnas un autobusus ar koristiem, kas brauc, dziedādami atvadu dziesmas. Tās atskan arī pilsētas ielās.

Pēdīgi esam mājās. Vectēvs palīdz izjūgt zirgus, lai tie dabū atpūsties līdz nākamajai dienai. Mēs paēdam vēlinas vakariņas un dodamies pie miera. Ap pusnakti ierodas tēvs, priecīgs, ka viss noritējis kārtīgi un bez arestiem. Mums visiem ir bijusi bagāta un skaista diena, kuŗu nevar aizmirst. Otrā dienā atvadāmies no mūsu radiniekiem, nenojaušot, ka nekad vairs nesa tiksimies, jo kaŗa notikumi ies savu gaitu. Šis ir skumjš brīdis.

Nākamie Dziesmu svētki, kuŗos bijām klāt, notika 1944. gada jūlijā Valmierā, Gaujas smilšu priedainē, kad noskaņojums jau bija pilns drūmām nojautām. Kaŗadarbība un fronte virzījās aizvien tuvāk. Krievi jau bija iebrukuši Zemgalē un lauzās arvien tālāk. Lai gan satraukums bija liels, dzīve šķietami turpināja savu gaitu uz priekšu. Valmierā bija daudz vācu kaŗaspēka vienību, un visi cerēja, ka tās dosies uz fronti. Vēl kāda maza drošības sajūta bija palikusi, un Dziesmu svētki varēja notikt.

Franča Trasuna mūzejam "Kolnasāta" 20 gadi

Gājējam ceļā uz Rēzeknes novada Sakstagala "Kolnasātu" vienmēr jāpakāpjas kalnā. Šajā kalnā pie Latvijas ievērojamākā latgalieša kāpuši daudzi. Francis Trasuns (1864–1926), katoļu garīdznieks, literāts, publicists, politiķis, sabiedriska darbinieks, dēvēts par Latgales Kronvaldu, viens no Latvijas vienotības rosinātājiem un atbalstītājiem, cīnījās pret drukas aizliegumu, latgaliešu pārkrievošanu un pārpoļošanu. Viņa bērns Valsts prezidents Jānis Čakste teica: "Francis Trasuns lielika Latvijas ģerbonī trešo zvaigzni – Latgali."

Trasunu ģimene Sakstagalā bija pārtikusī un bagāta ar septiņiem dēliem. Vecāko no viņiem – Franci izdevās izskolot līdz profesora zinātniskajam nosaukumam un amatam Pēterburgas Garīgajā seminārā. Kaut jauneklī vairāk interesēja dabzinības un skolotāja darbs, tomēr, mātes aicināts, pašam saprotot, ka savā dzimtenē viņam nebūs ļauts strādāt ne skolā, ne kādā citā iestādē un ka vislabāk tautai var kalpot garīdznieka amatā, viņš izvēlējās teoloģijas studijas. Būdams Saeimas deputāts, Trasuns veicināja konkordāta noslēgšanu ar Romas pāvestu un Rīgas Jēkaba baznīcas nodošanu katoļu virsvaldei. Nevēloties pieļaut Trasuna pieprasīto Latgales baznīcu latviskošanu, turklāt dzenot sikas intrigas, viņu 1924. gadā ar pāvesta Pija XI bullu izslēdza no katoļu Baznīcas. Tobrīd desmitgadīgais novadnieks Jānis Klīdzējs atceras, ka visa Ciskodu draudze raudājusi, kad baznīcā nolasīts šis lēmums. Trasuna nāves cēlonis bija nepārprotama viņa izraidīšana no Jēkaba baznīcas priekš-

telpas 1926. gada Lieldienu dievkalpojuma laikā. Viņu pat neļāva apglabāt Rēzeknes katoļu kapos. Tikai 1998. gadā Trasuna ekskomunikāciju atzina par nelikumīgu. Pie Jēkaba baznīcas sienas preti Saeimas ēkai atklāja Trasunam veltītu plāksni un 2009. gadā pieminēkli Rēzeknē.

1889. gada vasaras brīvdienās "Kolnasātā" uzkāpa divi nākamie mācītāji – varakļānietis Pēteris Smelteris un sakstagalietis Fēliks Boļeslavs Laizāns. Šajā sētā dzima ideja par latgaliešu folkloras vākšanu, un abi jauneklī to īstenoja, pierakstot latgaliešu tautasdziesmas un gandrīz visas iesūtīt "Latvju Dainām". Simt gadus vēlāk pie "Kolnasātas" ēku paliekām pašā pagasta centrā ieradās grupa kultūras darbinieku (Imants Ziedonis, Saulcerīte Viese u.c.), lai pieminētu Franča Trasuna 125 gadus un panāktu māju atjaunošanu. Kad bija restaurēta dzīvojamā māja, klēts un pirtīņa, 1992. gadā izveidoja mūzeju "Kolnasātā". Kopš 1994. gada to vada Valentīna Bruzgule, gandrīz no pirmsākumiem strādā Sandra Sadovska un desmit gadus – Tamāra Tutina.

Ap 1994. gadu tā brīža kultūras ministram šķita par dārgu tālu laukos uzturēt mūzeju ar vairākiem darbiniekiem, nevērojot tā nozīmi vietējās kultūrvides veidošanā. Valentīna Bruzgule izmīsumā vērsās pie Latviešu folkloras krātuves darbiniekiem, kurus viņa bija iepazinusi, ilgstoši pētījot Smeltera un Laizāna materiālus. Sākās mūsu lieliskā sadarbība, kas, iespējams, paglāba mūzeju. "Kolnasātā" izveidojās par folkloristu darbības bāzi, mēs satikām un fiksējām brīnišķīgus vietējos teicējus, sadarbojāmies

ar skolas bērniem, rosinājām izveidot folkloras kopu (darbojas kopš 1995. gada 31. oktobra), lolojām sapni par atjaunoto stalli, visā baudot latgalisko viesmīlību. Mums kopā ar pagasta cilvēkiem organizēja ekskursijas, kurās apciemojām Laizāna un Smeltera atdusas vietas Bebrēnē un Sventē, piedalījāmies svētkos Aglonā. Laikam nav otras vietas Latvijā, kur tik ilgstoši un regulāri viesojušies un strādājuši folkloristi.

Arī šogad 25. augustā piedalījāmies F. Trasuna mūzeja 20 gadu jubilejā. Sarīkojumu sākām un beidzām ar savu neaizmirstamo teicēju apciemošanu nu jau Pedēžu un Kantinieku kapsētā. Zuzanna Brizgo, kam šogad aprit 100 gadi, folkloristiem bija pazīstama jau kopš pagājušā gadsimta 30. gadiem, kad viņa, Varakļānu ģimnaziste, iesūtīja pašas pierakstītās dziesmas un stāstus. Vecumdiēnās viņa mums atkal dāsni atdeva savu bagāto garīgo mantojumu, ko guvusi no vecākiem. Vēl mums ir draudzīgas attiecības ar viņas meitām Intu Lapkovsku un Ritu Liuki.

Pavisam citāda bija mūzeja dvēselīte teicēja Eleonora Tutāne

savā spriganībā, straujuma un skaistajos rokdarbos. Pirms pāris gadiem viņa aizgāja mūžībā aukstā februāra dienā, kad nekādi nevarējām aizbraukt uz Sakstagalu, un no viņas atvadījāmies, skatoties safilmētos videomateriālus. Tagad esam iepazīnušies ar viņas meitu Antoņinu Tutāni no Viļāniem, kuŗa labestībā ir ļoti līdzīga savai mātei. Viņa mums parādīja pirms dažām nedēļām atklāto pieminēkli Jānim Klīdzējam Kantinieku kapos. Lietuviešu tēlnieks Henriks Orakauskis no Kernaves pieminēkli attēlojis Boņuku ar viņa sunīti Žiku.

Jubilejas sarīkojums "Skaista muna tāva sāta" sākās pie Antona Rancāna atjaunotā "Kolnasātas" krucifiksa ar svētbūdi, ko vadīja Rēzeknes Aglonas diecēzes bīskaps Jānis Bulis un Ciskodu priesteris Imants Petrovskis. "Kolnasātā" ir ļoti raksturīgi, ka garīgie dziedājumi mijas ar tautasdziesmām un raitu dejas soli. Svinībās piedalījās septiņi Rēzeknes novada ansambļi – "Rūta" no Rēzeknes, Vērēmu pagasta "Vörpa",

Ozolmuižas "Ūzuleņi", vokālais ansamblis "Almus" no Dricēniem, "Rikava", Lendžu jauniešu deju kopa "Ūdzeņa" un mājiniēki "Kolnasātā". Sarīkojumu koordinēja Ilmārs Dreļš, savu dzeju lasīja Janīna Dukule. Bīskaps iesvētīja Izstāžu namu, kas iedzīvināts vecajā stallī, no kuŗa bija saglabājušās tikai drupas. Pirmā izstāde, ko varējām redzēt, ir "Latvju raksti"; to ļoti savdabīgā tehnikā, izmantojot apdarinātu un krāsotu kārķļu vicu gabaliņus, veidojis preilēnietis Antons Salītis ar savas kundzes Monikas atbalstu.

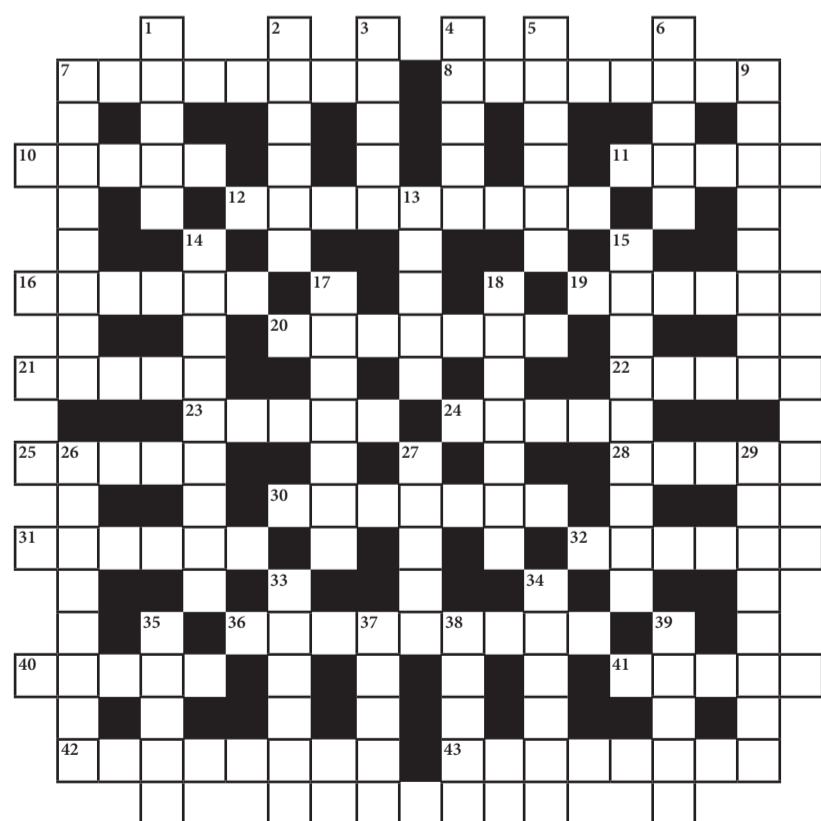
Videofilma iepazīstināja ar pagasta un mūzeja vēsturi, mūzejnieki pateicās saviem palīgiem un līdzjutējiem. Interesenti varēja iepazīt pamatekspozīcijas: "Franča Trasuna dzīve un darbība", "Jānis Klīdzējs no Sakstagala līdz Kalifornijai", "Senie sadzīves priekšmeti". Kā katrā satikšanās reizē, piedalījās Trasunu dzimtas pārstāvji, arī Franča brāļa mazmeita Konkordija Libauere, kas tik daudz palīdzējusi mūzejam ar materiāliem un padomiem. No beigumā nogaršojām uz uguns-kura gatavotu sautējumu, iebaudījām jubilejas torti un novērtējām šmakovku.

Trasuna mūzejs "Kolnasātā" Sakstagalā simboliski ir kā tāds perēklītis, ko putns taisa "no golvas", bet cilvēki atjauno no rūpīgi kopj, kā Franča Trasuna 1925. gada dziesmā, kam melodiju komponējis dricēnietis Antons Matveļjans un ko dziedāja "Almus" dziedātājas. Pēdējais pants:

*Mums kod kari pōri brauce,
Vai, cik perekleisū jauce!
Nyu mes otkon skaisti gleiti
Taisom sovu perekleiti.*

LFK fondu glabātāja
Māra Viksna

Krustvārdu mīkla Sastādījis Kārlis Pētersons

Līmeniski. 7. Valsts iestādes amatpersona (s. dz.). 8. Organisms, kas spēj dzīvot bez gaisa skābekļa. 10. Franču fiziķis (1796-1832). 11. Tēls brāļu Kaudziņu romānā „Mērnieku laiki”. 12. Ienākums no akcijas tās īpašniekam. 16. Plaši, saviesīgi sarīkojumi. 19. Saistaudu veidojumi. 20. Ļoti plāns, smalks lina vai kok-

vilnas audums. 21. Amūras pieteka. 22. Lielas, vēsturiski veidojušas cilvēku grupas. 23. Mutes dobuma gļotādas čūliņš. 24. Ierīces šķidruma plūsmas regulēšanai. 25. Ēdināt. 28. Stūri. 30. Parazītisks kukainis. 31. Celta mūzikas priekšnesumiem senajā Grieķijā un Romā. 32. Cīrka mākslinieks. 36. Lietuviešu aktieris (dz. 1937.).

40. Karpu dzimtas zivs. 41. Cīnīties. 42. Senas sodīšanas ierīce. 43. Jūras šaurums starp Jitlandes un Skandināvijas pussalu.

Stateniski. 1. Franču rakstnieks (1828-1905). 2. Latviešu čellists un diriģents (1949). 3. Darbības vārdi. 4. Smēde. 5. Svinīga skate. 6. Navigācijas ierīce jūras dziļuma noteikšanai. 7. Transportlīdzeklis. 9. Ēdama sēne. 13. Neliela ūdenstilpe. 14. Bībelē minēts nezvērs. 15. Studenta apliecība. 17. Valsts galvaspilsēta R-Āzijā. 18. Brīvs no mikrobiem. 26. Tumšpelēks, kvarcu nesaturošs vulkāniskais iezis. 27. Franču rakstniece (1766-1817). 29. Angļu dzejnieks (1809-1892). 33. F. Dostojevskas romāns. 34. Jūras laupītāji. 35. Matu sakārtojums. 37. Atspirdzinošs dzēriens. 38. Valsts R-Āzijā. 39. Naglas sliežu piestiprināšanai pie gulšņiem.

Krustvārdu mīklas (BL Nr. 38) atrisinājums

Līmeniski. 5. Vakarēdiens. 6. Slokas. 7. Zemene. 10. Lauks. 11. Anita. 13. Skalbes. 16. Lauska. 17. Iesnas. 18. Komplekts. 19. Vidaga. 21. Toveri. 25. Jaunība. 26. Skaut. 28. Samts. 29. Tauvas. 30. Virpot. 31. Pagastskola.

Stateniski. 1. Baroks. 2. Baravika. 3. Licences. 4. Anketa. 6. Spulgs. 8. Etiķis. 9. Baltalksnis. 10. Logaritms. 12. Albatross. 14. Sakas. 15. Vista. 20. Atrast. 22. Virmot. 23. Kastaņas. 24. Abinieki. 27. Tautas. 28. Sapals.

ZIŅAS ĪSUMĀ

Ventspils Loču torni iekļaus Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kā valsts nozīmes arhitektūras pieminēkli. Tāds ir Valsts kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas Kultūras pieminēkļu uzskaites komisijas 28. septembra lēmums. Loču torni (uzcelti 1934. gadā), tautā sauktu arī „Baltā bāciņa”, ierauga vienu no pirmajiem, kad no jūras puses iebrauc Ventspils ostā.

Latvijas skolās ar 1. oktobri uzsākta ES atbalsta programma „Skolas auglis”. Skolēni katru dienu saņems svaigu augļu vai dārzeņu porciju. Pagājušajā mācību gadā 708 Latvijas skolās skolēniem tika izdalīti 6,9 miljoni porciju, ko piegādāja 148 augļu un dārzeņu audzētāji. Kopējais programmas finansējums 2012./2013. mācību gadā ir 807 745 lati, no tiem Ls 605 809 ir ES atbalsts, Ls 201 936 – no Latvijas budžeta.

Tukumā publiskai apskatei atklāta Eiropā vienīgā Salmu mūzeja jaunā ēka, ko uzcēlus Rītiņu ģimene. Mūzeji apskatāma jauna izstāde – „Sēnes kā pēc lietus”. Tās ir zinātnieces un mākslinieces Kristīnes Zichmanes-Rītiņas no salmiem veidotas 50 dažādas meža sēnes.

Rēzeknē, Valsts robezsardzes kolledžas lauku mācību centrā „Janopole”, notika VII Starptautiskās dienesta suņu biatlona sacensības LATVIJA 2012, kuŗās piedalījās kinologi no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Baltkrievijas un Moldovas. Profesionāli (robežsargi, policisti, apsardzes darbinieki) un amatieŗi ar saviem suņiem mērojās spēkiem šķēršļu pārvarēšanā, „noziedznieka” aizturēšanā un citās disciplīnās.

Daugavpilī Latvijas Arhitektu savienība sadarbībā ar Daugavpils pilsētas domi rīkoja Starptautiskajai Arhitektūras dienai veltītu Starptautisku konferenci „Publiskās ārtelpas attīstības tendences Baltijā pēdējos 20 gados”. Piedalījās ne vien arhitekti, bet arī būvvalžu un celtniecības firmu vadītāji. Baltijas valstu arhitektūras augstskolu pēdējā gada labāko diplomdarbu prezentācijas vērtēja starptautiska žūrija. Pilsētas domē atklāja 2011. gada Latvijas arhitektūras gada skati.

Kurzemes Lībagu pagasta saimniecībā „Liči” no 6. oktobra kaņepju novākšanā tiek izmantots Latvijā pirmais universālais kombains, kas vienlaicīgi plauj, sagarina stiebrus un izkuļ graudus. Šeit ceļ arī kaņepju pārstrādes rūpnīcu. Iegūto šķiedru nogādās Rēzeknes uzņēmumam SIA „Baltiks EAST”, kur tiks ražoti īpaši diegi un auklas.

Latvijā 6. un 7. oktobrī notika Eiropas putnu vērošanas dienas EuroBirdwatch12. Tika rīkotas 16 putnu vērošanas ekskursijas un četras putnu barotavu būvēšanas darbnīcas. Slīteres nacionālajā parkā piedāvāja putnu vērošanu Kolkasragā, Dundagas novadā, kā arī Sātiņu zivju diķos, Saldus novadā.

Īsziņas sagatavoja Valija Berkina

Mores kaujas atceroties

Mores kauja notika pirms 68 gadiem - 1944. gadā no 25. septembra līdz 6. oktobrim uz austrumiem no Siguldas. Atraujoties no Lubānas kaujas telpas, 19. latviešu grenadieru divīzija bija ieņēmusi Siguldas aizstāvēšanās pozīcijas, kurās iekļāvās arī Mores pagasts. Jaunā aizstāvēšanās frontes līnija, ka ieņēma 19. divīzija, bija apmēram 12 kilometru platumā un atradās uz rietumiem un dienvidiem no Sudas purva, lai segtu vācu vienību atkāpšanos. Skatot 19. latviešu divīzijas grenadieru kaujas karti un frontes situāciju, redzam, ka Mores kaujas telpā bija izvietojies latviešu 44. pulks, kuŗu komandēja pltn. Rūdolfs Kociņš; pulka sastāvā iekļāvās I bataljons, ko komandēja maj. Gustavs Praudiņš un kas ieņēma Mores pozīcijas ar 1. rotu, ko komandēja vln. Rolands Kovtuņenko, 2. rotu ltn. Imants Karelis, 3. rotu Herberts Zāgers un 4. rotu kpt. Atis Homka; 1., 3. un 4. Rota atradās priekšējā aizstāvēšanās līnijā, bet 2. rota bija bataljona rezerve, kas arī piedzīvoja smagas kaujas prettriecienu pret ienaidnieku kopā ar 43. pulka rotām, kas bija 19. divīzijas rezerve. Mores kaujas laikā 44. pulka II bataljons, ko komandēja vln. Visvaldis Graumanis, atradās uz dienvidiem no Mores līdz Mālpils ceļam. Uz ziemeļiem, blakus 44. pulkam, bija izvietots latv. 42. pulks. Kad iesākās Mores kauja, frontes līnijas tuvumā neatradās neviena vācu vienība vismaz 20 kilometru dziļumā; 44. pulka aizstāvēšanās platums bija 6 kilometri. Tātad latviešu 19. divīzija stāvēja pretim krievu pārspēkam vieni paši šajā kaujas sektorā: „Mores kauja bija tikai latviešu-krievu savstarpēja cīņa.” Virsnieka vietnieks Pauls Vānags, 3. rotas 1. vada komandieris, atceras ltn. Zāģera norādījumu: „Pauli, mums šī līnija jānotur 10 dienas, un tie nebūs ne mīnmetēji, ne artilērijas atbalsta.” Pretim šim latv. 44. pulka rotām krievi bija koncentrējuši milzu pārspēku – pret latviešu 44. pulka I bataljona 1. rotu virzījās Padomju LXXXIX korpuss ar 23. strēlnieku divīziju, 89., 117. un 225. strēlnieku pulku un 270. un 271. soda rotu, bet pret 3. un 4. rotu uzbruka PSRS 55. strēlnieku divīzija ar 107., 111. un 228. strēlnieku pulku. Krievu uzbrukuma sastāvā bija ie-

klauts arī 10. tanku korpuss ar T-34 tankiem, liels skaits artilērijas (310 artilērijas stobru uzbrukuma smailē un citur 100 stobru uz katru frontes kilometru), liels skaits mīnmetēju un lidmašīnas. Boļševiku mērķis bija izlauzties cauri Morei uz Siguldu un tad tālāk uz Rīgas līci, lai nogrieztu atkāpšanās ceļu vācu *Nord* karaspēka daļām, kas atradās Dienvidgaunijā (vācu 18. armijai un citām vienībām). Mores kauja risinājās 10 dienas, tajā krita 186 un tika ievainoti 650 latviešu karavīri; krievu zaudējumi bija ievērojami lielāki, kā to liecina Mores un Nītaures krievu kapi, kuŗos apbedīti 2736 krievu karavīri, un ievainoto krievu karavīru skaits sasniedza 9576. Latviešu leģiona karavīri šajā kaujā palika neuzvarēti, un pati kauja paliek Otrā pasaules kara viena no vislabāk vadītām aizstāvēšanās kaujām, paraugs - ko braukuši apzināt un pētīt NATO virsnieki no Vācijas un ASV.

Mores Kauja ir viena cīņa, vienā specifiskā vietā, ar ko grāmatas „Mores kauja” autors Rolands Kovtuņenko raksturo katra latviešu karavīra, leģionāra, lielo cīņas sparū un līdz sirds dziļumiem lielo izmisumu un apziņu, ka viņš cīnās par savas tautas eksistenci, ka viņš cīnās uz dzīvību un nāvi pret ļoti brutālu un nežēlīgi barbarisku un diktatorisku varu – Padomju Savienību. „Mores kauja” īstēni ir apraksts par vienu no daudzajām varonīgajām kaujām, ko izcīnīja latviešu karavīri, leģionāri, svešas varas uniformās. Šie jaunie latviešu zēni, Latvijas dēli, bija jau pārdzīvojuši 1940.-1941. gada Padomju Savienības (Hitleriskās Vācijas sabiedrotās) brutālo okupāciju, latviešu tautas masu slepkavošanu, geno-

cīdu, un latviešu tautas masu deportāciju uz tālo Sibīrijas gūlāgu. Pēc tam, kaut arī ar pretlikumīgi mobilizēti, iesaukti, apģērbti svešas valsts uniformās un pretlikumīgi, pārkāpjot visas internacionālās normas, iekļauti Vācijas okupācijas varas militārajos spēkos, latvju karavīri, leģionāri, nekad nezaudēja izpratni, ka vienprātībā, centienos, kopienā un varonībā ir cerība, lai cik niecīga tā būtu, panākt Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu, - pat tajos neiedomājami grūtajos un nožēlojamajos okupācijas apstākļos. Šie latviešu karavīri, leģionāri, darīja visu iespējamo, lai aizstāvētu un saglabātu latviešu tautas dzīvo spēku un lai tai dotu, vismaz daļai, iespēju paglābties no postošās sarkanās varas, kas bija iznīcinājuši jau tik daudzus tūkstošus Latvijas valsts iedzīvotāju. Mores kaujā, kā arī daudzas citas sīvās cīņās latviešu karavīri, leģionāri, cerēja, ka atkārtosies 1918. gada apstākļi un latviešu formācijas, kaut arī svešas valsts uniformās, līdzīgi Pirmā pasaules kara apstākļiem, varēs izcīnīt savas tautas brīvību. Sirds dziļumos viņi cerēja, ka Rietumu sabiedrotie nepieļaus vēlreizēju Padomju Savienības okupāciju Latvijā. Un tas viņiem ievērojamā mērā arī izdevās Mores kaujā un citās lielajās kaujās, jo viņi ar savu varonību pavēra

brīvības ceļu vismaz daļai latviešu tautas izklūt no ienaidnieka ielenkuma un varmācības skavām, lai viņi nokļūtu brīvībā Rietumos un pēc tam turpinātu cīņu ar citiem ieročiem citos apstākļos. „Mores kaujā” attēlota un raksturota ne tikai latviešu leģionāru varonība cīņā pret daudzskārtēju varmācības pārspēku, bet arī latviešu tautas liktenis šajā drūmajā, iznīcinošajā Latvijas valsts vēstures posmā.

Š.g. 3. oktobra Mores kaujas atceres sarīkojumu bija izkārtājuši Siguldas novada dome, Latviešu virsnieku apvienība un Nacionālā karavīru biedrība. Pulcējušies bija ļoti daudzi tautieši. Sarīkojumā piedalījās arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti, Nacionālo bruņoto spēku (NBS) orķestris, Mores kultūras nama vokālais ansamblis „Ceriņi”, Zemessardzes veterānu koris. Goda sardzē stāvēja NBS štāba bataljona karavīri, piedalījās Daugavas Vanagi Latvijā (DVL) no dažādām DVL nodaļām, arī leģiona kpt. Artūrs Vidners, kas bija mērojis garo ceļu ar vairākiem savas nodaļas biedriem no Liepājas. DV priekšnieks uzrunāja klātesošos gan Latviešu leģionāru brāļu kapos pie Roznēnu ozola, gan arī pie Mores kaujas memoriāla Mores pagastā.

Andrejs Modris Mežmalis,
atv. flotiles admirālis

Brīvā Latvija reklāmas cenas Latvijā

Cena - Ls 0,78 par cm²
ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, - 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, - 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: Ls 0,39 par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: Ls 28,60

Pasta adrese:

Ausekļa iela 14 - 2

Rīga, LV - 1010

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-15

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.

Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Izdevēji: Brīvās Latvijas izdevēju kopa (BLIK)

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija – Ausekļa iela 14-2,
Rīga, LV-1010
Tālr. (redakcija) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Administrācija: Sarmīte Janovskis “Straumēni”, Catthorpe Manor, Catthorpe, Leics. LE17 6DF, England. Tālr. 01788823438, fakss 01788822441. Kārto visas sēru un citu sludinājumu maksas; pieņem rietumu abonementus, izņemot Vācijas un Zviedrijas.

Pārstāvēniecība Anglijā:
Dz. Purmale, 34 Brook Road, Leicester LE5 2HE.
Tālr. 01162431322, fakss 01162433312.
e-pasts: dzidra.purmale@talktalk.net

Abonementa maksa, sākot ar

2010. gada 1. jūliju:
Lielbritānijā: 6 mēnešiem GBP 60; 12 mēnešiem GBP 110. Samaksu ar čekū, PO vai naudā (ierakstītā sūtījumā) sūtīt laikraksta administrācijai (adresi sk. augšā), uz vārdu Brīvā Latvija. Maksājot Lielbritānijā par Latvijas gada abonementu GBP 40

Zviedrijā: 6 mēneši Kr 650,-; 12 mēneši Kr 1240,-. NAUDAS PĀRVEDUMI: LETTERNAS RIKSFÖRBUND I SVERIGE/BRĪVĀ LATVIJA (Wallingatan 34, 5 tr, S-111 24, Stockholm, Plusgiro 11 47 46 - 1). Tālr. : +46 8214425. Administrācija: Vija Freimane, e-pasts: freimanis@yahoo.se, tālr. +46 8808815

Naudas pārvedumi Vācijā: 12 mēn. – 130 eiro; 6 mēn. – 70 eiro; 3 mēn. – 40 eiro; BL konts Lettische Gemeinschaft, Salzmannstr. 152, 48159 Münster. Postbank Hamburg, BLZ 200 100 20, konts 271 751 204. Adrese abonēšanas jautājumiem: Ivars Vētra, Mittelstr. 3, D-35415 Pohlheim, tālr. +49 6004 2801, e-pasts: ivetra@web.de. Cita informācija Nils Ebdens, Lettische Gemeinschaft in Deutschland e. V., Frankfurter Str. 54, D-35440 Linden, tālr. +49 6403 940933, e-pasts: info@lk-v.de

Citās Eiropas zemēs: 6 mēnešiem 70 eiro; 12 mēnešiem 130 eiro. Naudas pārvedumi ar čekū uz Brīvā Latvija (adrese kā augšā).

ASV un pārējās pasaules valstīs 6 mēnešiem USD 90,-, 12 mēnešiem USD 170,-.

Latvijā: 6 mēnešiem Ls 20, 12 mēnešiem Ls 34.

Latviešu organizāciju un privāto sludinājumu maksā €3 par 10 mm augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. Sēru sludinājumi (10,6 cm x 7 cm) €35. Zviedrijā – 500 kr.
Komerciālie sludinājumi €6 par 1 slejas cm.

Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

BRĪVĀ LATVIJA

Latvian Weekly Newspaper

published by the Latvian Publishers Association,
Ausekļa iela 14-2, Rīga, LV-1010, Latvia.

Iespiests: SIA Madonas Poligrāfists

Pēkšņi mūžībā aizgājis mūsu miļais

ANDREJS ŠAKARS

Dzimis Rīgā 1943. gada 14. decembrī,
miris Gēteborgā, Zviedrijā, 2012. gada 26. septembrī

Viņu mīlestībā piemin

Ilze

Daina

Sandra un Martin

mazbērni

*Kad cauri būsīm visām veidu vijām
Un sagruvis būs vārgās miesas nojums,
Varbūt tik būsīm puķu izelpojums
Vai tikai tālas gaismas izstarojums.
Ko nozīmē tad nāve, nakts un projums,
Kad sen uz citas zvaigznes mēs jau kopā bijām.
(Aspazija)*

STIA „MADONAS POLIGRĀFISTS”

ir pazīstama kā viena no

senākajām tipogrāfijām Vidzemē.

Šodien esam kļuvuši par modernu plaša profila tipogrāfiju – drukājam avīzes, veidlapas, brošūras, kalendārus.

Pēdējos gados īpašu uzmanību pievēršam grāmatu ražošanai gan cietajos vākos, gan termolīmētām grāmatām mīkstajos vākos.

Tipogrāfija nodrošina ar darbu Madonas pilsētas un tās rajona 70 iedzīvotājus. Mūsu galvenā prioritāte ir izpildīt to, kas apsoliē klientam.

Esam gandarīti, ka varam sadarboties arī ar laikraksta „Brīvā Latvija” redakciju!

Gaidīsim pasūtījumus arī no Jums!

Mūsu adrese: Saieta laukums 2a, Madona, LV-4801, Tālr. +371 64822742

e-pasts: pasutijumi@madpol.lv

Rīgas klientu birojs: K. Valdemāra iela 106/108, Rīga, LV-1013, Tālr. +371 67315026

e-pasts: madpolriga@madpol.lv

SPORTS

SPORTS

SPORTS

Pirmais amatieņu šaha olimpiskais čempions bija Hermanis Matisons

Pēc Latvijas Šaha federācijas prezidenta Pēterā Šmidres sniegtās informācijas, Latvijas Šaha federācija nosūtījusi Starptautiskajai Olimpiskajai komitejai lūgumu iekļaut šahu Olimpisko spēļu programmā. Iniciatīva nākusi no FIDE (Starptautiskās Šaha federācijas). Šahu varētu iekļaut turpmākajās Ziemas olimpiskajās spēlēs.

Grāmatā „Šahs Latvijā līdz 1940. gadam”, kuŗas autori bija Kārlis Bētiņš, Arvīds Kalniņš un Vladimirs Petrovs, publicētas kādreizējās Latvijas šahistu gaitas mūsu šaha slavas gados. Latvija piedalījies jau 1924. gada Parīzes Olimpisko spēļu individuālajā šaha turnīrā, kur pirmo vietu izcīnīja mūsu izcilākais šahists Hermanis Matisons ar 5,5 punktiem, otrā vietā ierindojās Fricis Apšenieks ar 5 punktiem. Viņi aiz sevis atstāja daudzus slavenus ārzemju meistarus. Kopā piedalījās 54

Hermanis Matisons

šahisti no 18 valstīm. Turnīrs notika no 12. līdz 20. jūlijam, un tajā kvalificējās tikai amatieři. Parīzē valdīja milzīgs karstums. Spēlētāji cīņas lauku atstājuši, „pilnīgi izmirkuši sviedros”. Matisons tāpat kļuva

par amatieņu olimpisko pasaulē čempionu.

Nākamās olimpiādas laikā 1928. gadā Amsterdamā paralēlās šaha sacensības notika Hāgā, kur Matisonam bija jāizstāvs savs meistartituls. Šoreiz viņam tik labi neveicās. Uzvarēja vēlākais pasaules meistars, holandietis Eive, otro vietu izcīnīja Pšepjurka no Polijas, trešais palika Matisons.

Paralēli individuālajam turnīram notika arī 2. FIDE šaha komandu Olimpiāda, kur Latvijas komanda (Apšenieks, Petrovs, Strautmanis, Taube, rezervē Melnbārdis) 17 vienību konkurencē palika 14. vietā. Uzvarēja Ungārija, otrā vietā ASV, trešā Polija.

Vēlākās FIDE komandu olimpiādas notika gandrīz katru gadu un vairs nesaistījās ar vispārējām spēlēm. Pieminēšanas vērtā ir pēdējā pirmskaŗa FIDE Šaha olimpiāda 1939. gadā Buenosairesā, kuŗā Latvija izcīnīja 7. vietu, bet individuālajā vērtējumā pie pirmā galda

izcilākos panākumus guva mūsu V. Petrovs ar 9,5 punktiem, apsteidzot Aļechinu, Kapablanku, Keresu un citus pasaules slaveņākos šahistus.

Varbūt tagad ar Alekseja Širova (pasaulē 29. vieta, 2 712 reitinga punkti) atgriešanos Latvijā te atdzīvosies arī šahs, kuŗā jau daudzus gadus vērojams apstākums. Latvija pasaules valstu vidū pašreiz ir 37. vietā caurmērā ar 2 507 punktiem, tai ir 11 lielmeistari, 11 starptautiskie meistari un kopā 50 titulēti šahisti.

O. Celle

Dambretistu medaļas

Emenā (Nīderlande) Eiropas meistarsacīkstēs simtlauciņu dambretē uzvarēja divpadsmitkārtējā pasaules čempione, Latvijas dambretiste **Zoja Golubeva**. Deviņās partijās viņa guva piecas uzvaras un četrus neizšķirtus, kas summā deva 14 punktus un Eiropas čempionāta zeltu. Par diviem punktiem atpalika Nina Hukmane no Nīderlandes.

Armreslings

Brazīlijā pasaules meistarsacīkstēs ārmreslingā (roku divcīņā) Latvijas sportisti izcīnīja trīs medaļas. Jānis Amoliņš palika nepārspēts labās rokas disciplīnā, bet, laužoties ar kreiso roku, sasniedza otro labāko rezultātu savā grupā.

Zanna Čingule savu labāko rezultātu sasniedza sacensībās ar labo roku, iegūstot otro vietu savā svara kategorijā.

P. Karlsons

PAZIŅOJUMI

ANGLIJA

Nākamā literārā pēcpusdiena DVF “Straumēnu” kafējnicā “Rīga” notiks ceturtdien, **25. oktobrī**, plkst. 16. Rādīs dokumentālo televīzijas filmu “Rainis un Aspazija”. Interesentu pulciņu kuplināt aicina mājas vanadzēs.

Londonā svētdien, **28. oktobrī**, plkst. 15 “Jauno baltiešu mākslinieku” koncerts. Piedalīsies Margarita Balanas (čells) un Mārtiņš Smaukstelis (tenors), kā arī igauņu un lietuviešu mākslinieki. Pēc koncerta būs atspirdzinājumi un iespēja tikties ar jaunajiem māksliniekiem. Biļetes pie durvīm: £10, pensionāriem - £5, studentiem - £2, bērniem ieeja par brīvu. Koncerts notiks: Royal Academy of Music, David Josefowitz Recital Hall Marylebone Road, London NW1 5HT Tuvākās metro stacijas: *Baker Street* un *Regents Park*. Koncertu rīko Baltiešu padome Lielbritānijā. Visi sirsnīgi aicināti.

DVF Londonas vanadžu koparīkos video pēcpusdienu, kad izrādīs filmu „Seržanta Lapiņa atgriešanās”, DVF namā kluba telpās (72 Queensborough Ter., London W2) otrdien, **16. oktobrī**, plkst. 13.30. Atspirdzinājumi. Ieeja par ziedojumiem. Visi mīļi lūgti un aicināti!

DIEVKALPOJUMI

LĪDSAS DRAUDZE, māc. G. Putce:

Līdsā, 9 Alma Rd., LS6 2AH, Sv. Lūkas baznīcā, svētdien, **21. oktobrī**, plkst. 14 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

ZIEMEĻANGLIJAS-BRADFORDAS DRAUDZE, māc. G. Putce:

Bradfordā, 29 Great Horton Rd., BD7 1AA, Vācu baznīcā, svētdien, **21. oktobrī**, plkst. 10.30 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu un kristībām.

V I D U S A N G L I J A S DRAUDZE, māc. V. Vāvere

„Straumēnos”, Catthorpe Manor, Catthorpe, Leics. LE17 6DF, svētdien, **21. oktobrī**, plkst. 10 dievkalpojums.

Birminghamā, All Saints baznīcā, Kings Heath, B14 7RA, svētdien, **21. oktobrī**, plkst. 15.30 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu. Pēc tam sarīkojums ar loteriju un kafijas galdu.

A U S T R U M A N G L I J A S DRAUDZE, māc. V. Vāvere

Peterboroughā, E. Sūča kunga namā, 27 Lime Tree Avenue, Peterborough, PE1 2NS, sestdien, **13. oktobrī**, plkst. 14.30 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

Notinghamā, Trinity Lutheran Church, 67 Homefield Road, Aspley, NG8 5GH, svētdien, **14. oktobrī**, plkst. 15 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

Apvienotajā Londonas latviešu ev. lut un Miera draudzē:

Londonā, Sv. Annas un Sv. Agneses baznīcā, EC2V 7BX, svētdien, **14. oktobrī** plkst. 14 Dievkalpojums ar dievgaldu. Svētdien, **28. oktobrī** plkst. 14 dievkalpojums.

Londonā, Somu baznīcā, 33 Albion St, London SE16 7HZ, trešdien, **31. oktobrī** plkst. 18.30 kopējs Reģistrācijas dienas dievkalpojums angļu valodā ar citām luterāņu draudzēm. Dievkalpojumā sprediķos Ņūkāslas bīskaps *Martin Wharton* – Porvoo kontaktgrupas līdzpriekšsēdētājs.

VĀCIJA

DIEVKALPOJUMI

Mīnchenes latviešu evaņģēliski luteriskā draudze aicina uz dievkalpojumu ar dievgaldu svētdien, **14. oktobrī**, plkst. 16.30 Svētā Gara baznīcā, Heiliggeistkirche, Hugo Troendle Str. 53, München-Moosbach. Sprediķos māc. Dr. Ilze Kezberē. Pēc dievkalpojuma sadraudzības stunda tuvējā Viesu namā. Priecāsimies par latviešiem un latviešu draugiem un radīem no tuvienu un tālienu!

Eslingenā, Dienvīdu baznīcā, Suedkirche, Spitalsteige 3, svētdien, **28. oktobrī**, plkst. 15 paredzēts dievkalpojums. Archib. Elmārs E. Rozītis. Sekos kafijas galds draudzes telpās.

Memmingenā, Kristus baznīcā, Albert Schweizer Str. 19, svētdien, **4. novembrī**, plkst. 11.15 būs dievkalpojums Valsts svētku un šī gadalaika gaisotnē. Archib. Elmārs E. Rozītis. Sekos kafijas galds draudzes namā.

Berlinē latviešu draudzes dievkalpojums notiks Paula Gerharda baznīcā (Paul-Gerhardt-Kirche), Wisbyer Str. 7, 10439, Berlin, svētdien, **14. oktobrī**, plkst. 14. Kalpos mācītājs Tālis Rēdmanis, ērģelniece Dr. Rudite Livmane. Dievkalpojuma laikā arī svētdienas skoliņa jūsu bērniem! Ar bērniem strādās Anna Chen. Pēc dievkalpojuma baznīcas sānu jomā kafijas un sulu galds ar līdzatnestiem cienasta groziņiem.

Libekā, Lorenca baznīcā, **13. oktobrī** plkst. 14 dievkalpojums ar dievgaldu. Kalpo diak. L. Urdze, pie ērģelēm Liene Orinska. Pēc dievkalpojuma uzkodas.

Oldenburgā, Ohmstedes baznīcas draudzes namā, Butjadinger Str. 59., **14. oktobrī** plkst. 11 dievkalpojums. Kalpo diak. L. Urdze, pie ērģelēm Dr. A. Rosenbergs. Pēc dievkalpojuma kafijas galds.

Hanoverā, Markus baznīcas draudzes namā, Hohenzollernstr. 54, **21. oktobrī** plkst. 14 dievkalpojums. Kalpo diak. L. Urdze. Pēc dievkalpojuma pārrunas pie kafijas galda.

Bekhofas latv. baznīcā (Am Beckhof 44), **28. oktobrī** plkst. 14.30 dievkalpojums. Kalpo diak. L. Urdze. Pēc dievkalpojuma pārrunas draudzes namā.

ZVIEDRIJA

ANDREJS EGLĪTIS 100
LŪCIJA GARŪTA 110
Kantāte “DIEVS, TAVA ZEME DEG!”

Sestdien, **20. oktobrī**, plkst. 14

Cienījamie lasītāji!

Laikrakstu *Laiks* un *Brīvā Latvija* digitalizētie izdevumi ir brīvi pieejami Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Digitālās bibliotēkas portālā no jebkuŗas vietas Latvijā un visā pasaulē. Periodikas portālā iespējams izdevumu pārlikt pēc nosaukuma, kā arī meklēt interesējošo vārdu vai nu visos

digitalizētajos laikrakstos un žurnālos, vai izvēlēties meklēšanu vienīgi laikrakstu *Laiks* un *Brīvā Latvija* rakstos, virsrakstos un attēlos. Apmeklējiet LNB Digitālo bibliotēku www.periodika.lv!

Redakcija un izdevēji pateicas visiem, kas atbalsta mūsu laikrakstu digitalizāciju LNB!

Gustaf Vasa baznīcā, Odenplan, Stokholmā. Piedalās: Stokholmas Latviešu koris, solisti: Pāvils Johansons (baritons) un Christer Wikmark (tenors), ērģelnieks: Göran Grahn, diriģente Gaida Rulle. Jubilejas sarīkojumā piedalās arī Stokholmas Latviešu skolas audzēkņi, Juris Kronbergs – dzejnieks, Ieva Graufelde – Latviešu Nacionālais fonds, Daina Pormale - Lūcijas Garūtas fonds.

Ieeja par labprātīgiem ziedojumiem, sākot ar 100 SEK. Bērniem līdz 15. g.v. par brīvu. Pēc sarīkojuma laipni aicināti uz glāzi vīna Latvijas vēstniecības telpās, Odengatan 5, līdz plkst. 18.

Latviešu pensionāru apvienība (LPA) laipni ielūdz uz rudens saietu sestdien, **27. oktobrī**, plkst. 14 Igaunū namā, ZLA telpās, Wallingatan 34, 5 tr. Stokholmā, durvju kods 8591.

Programma: LPA priekšsēde Diāna Krūmiņš Engstedt stāstīs un rādīs bildes par tematu “Iespaidi no šī pavasāra brauciena uz Ķīnu, gan kultūras apjomā, gan ekonomijā un politikā”. Pēc referāta fil. dr. Izabella Cielēna mūs iepazīstinās ar nesenu Jelgavas **Vēstures un mākslas mūzejā** atvērto grāmatu par viņas mātes brāli, pazīstamo gleznotāju Ģedertu Eliasu. LPA saimniece Dzintra Straubergs cienās ar ķīniešu “pavasāra rullīšiem” un tēju.

Gādās arī par kafiju ar maizītēm. Magister cant. Gunāra Zvejnieka vadībā nobeigsim saietu kopīgi ar latviešu dziesmām.

Visi laipni aicināti! LPA valde **Gēteborgas latviešu Pensionāru biedrības** tikšanās **27. oktobrī, 24. novembrī un 15. decembrī** plkst. 13.00 (Ziemsvētku sarīkojums ar pantiņiem un mantiņām) “Folkpartiet” telpās! NEDRE KVARNBERGSGATAN 7 (atrodas “Vāstra Nordstan”), Gēteborgā. Jauni biedri laipni gaidīti. Valde. H. Vasks

DIEVKALPOJUMI

Gēteborgas latviešu ev. lut. draudzē oikūmenisks dievkalpojums ar dievgaldu svētdien, **30. oktobrī**, plkst. 11 Vācu Kristīnes baznīcā Gēteborgā. Piedalās astoņu ārzemju Baznīcas, arī latviešu draudze, kam ir draudzes Gēteborgā. Pēc dievkalpojuma draudzes kafija baznīcas telpās. Gēteborgas Latviešu ev. lut. draudzes valde.

Esķilstunmas latviešu draudzes Pļaujas svētku dievkalpojums ar Svēto Vakarēdienu notiks svētdien, **21. oktobrī**, plkst. 13 Svētā Andreas baznīcā. Dienas mude: “Pa kuŗu ceļu? Un uz kurieni?” Mats Stenlunda mūzikāli priekšnesumi. Draudzes mācītājs Dr. Normunds Kamergrauzis. Pēc dievkalpojuma svētku galds draudzes namā. Esat aicināti un gaidīti!

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā (LNPL)

Kārlis ALBERGS
Dzimis: 1980.
gada 1. aprīlī Rīgā
Dzīvesvieta:
Londona

Pabeidzis Pumpuru vidusskolu, 2011. gadā ieguva bakalaura gradu Cilvēku resursu vadībā Middlesex University. Studiju laikā, būdams kursa pārstāvis, piedalījies Mācību padomē un pārstāvējis Biznesa skolas studentu Studentu apvienības padomē. Papildus darbojās Read-International – labdarības organizācijā, vācot līdzekļus un mācību grāmatas. Pabeidzis universitāti, strādā par konsultantu Elsecurity un myMzone. Politiski un saimnieciski ieskati izceļas ar kontrastiem, saimnieciskā ziņā domu dominē konservatīvi uzskati, savukārt politiskās un sociālās domas ir liberāli noskaņotas. Ar entuziasmu piedalās Jaņu nakts svinēšanā Lielbritānijā un tautasdeju grupā, pozitīvi noskaņots aktīvi iesaistīties latviešu sabiedrības Lielbritānijā darbībā izglītības un kultūras jomās.

Rūta ĀPŠA-ABAKUKA
Dzimis: 1956.
gada 11. oktobrī Harpendenā
Dzīves vieta:
Epsoma

Darbs: Informātikas skolotāja privātā pamatskolā Londonā. 1978. gadā ieguva BA (Hons) gradu psiholoģijā un divus gadus vēlāk – skolotājas tiesības. 1984/85. gadā studēju latviešu valodu Rietummičiganas universitātē ASV. 1998. gadā Londonas universitātē ieguva maģistra gradu pedagogijā. Esmu LNPL locekle kopš 1985. gada, pašlaik LNPL CVK sekretāre. Būdam LNPL pārstāve Baltiešu padomē, esmu ieņēmusi dažādus amatus, ieskaitot priekšsēdes un sekretāres amatu. Mācu latviešu valodu iesācējiem Londonas DVF namā, DVF mūža biedre. Sirds darbs saistīts ar draudzi, vairākus gadus biju Apvienotās Londonas latviešu ev. lut. un Miera draudzes priekšniece. Dievs mani piesaistījis latviešu tautai, un man latviešu sabiedrība Anglijā ir ļoti svarīga.

Inese ASERMANE
Dzimis: 1977.
gada 9. janvārī Latvijā
Dzīves vieta:
Pīterborova (Peterborough)
Darbošanās Lielbritānijā:

Tā kā esmu enerģiska, aktīva un dzīvespriecīga dzīves baudītāja, uzreiz pēc ierašanās Pīterborovā uzsāku sadarbību ar Pīterborovas latviešu biedrību, tādējādi man radās iespējas pilnveidot savas idejas sarīkojumu organizēšanā un dažādu aktivitāšu norisē, kā

to darīju, dzīvojot Latvijā. Darbojos latviešu bērnu/jauniešu sestdienas skoliņā. Esmu dzīvojuši kādu laiku Kanādā, kur rakstīju latviešu avīzītē rakstus par latviešiem Kanādā. **Darbošanās Latvijā:** Vairākus gadus Latvijā aktīvi iesaistījos labdarības pasākumos gan bērnam, gan veco ļaužu pansionātos, organizējot Ziemsvētku, Lieldienu svinēšanu, arī vasaras nometnes. **Izglītība:** maģistrants – uzņēmējdarbības ekonomiste; bakalaura grāds – uzņēmējdarbības vadītāja. **Darba pieredze:** vairāk nekā 15 gadu pieredze finanču lizinga sektorā – grāmatvedībā, administratīvās daļas vadītāja.

Inese AUZIŅA-SMITA (Smith)
Dzimis: 1943.
gada 15. novembrī Rīgā
Dzīvesvieta:
Lafboro (Loughborough)

Maģistre bibliotēkārū zinībās. Lektore Lafboro universitātes Informācijas zinātnes departamentā (1981-2011), tagad vieszinātniece. Ievēlta LNPL prezidijā 1984. gadā, atbildīga par Kultūras dokumentācijas nozari, kopš 1988. gada Latviešu dokumentācijas centra (LDC) "Straumēnos" ierosinātāja, veidotāja un vadītāja. Darbojusies dažādu sabiedrisku un kultūras pasākumu rīcības komitejās. Ir DVF, Okupācijas muzeja biedrības un korporācijas Gundega biedre. Sarakstījusi vairākas grāmatas un zinātniskus rakstus par tematiem, kas saistīti ar bibliotēku un informācijas attīstību. Grāmatas *Latvieši Lielbritānijā* galvenā redaktore, tagad veido 2.-4. sējumu. Sadarbojas ar bibliotēkām, arhīviem un muzejiem Latvijā. 2002. gada maijā apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni. Kopš 2001. gada veido arhīvu pie LDC, nodrošinot, lai informācija par Lielbritānijas latviešu rosmēm un sasniegumiem neietu zudumā un būtu pieejama visiem.

Astrīda BALODE
Dzimis: 1952.
gada 7. aprīlī Lesterā
Dzīvesvieta:
Lesterā (Leicester)

Kopš 2008. gada esmu Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā (LNPL) locekle un aktīvi piedalos padomes darbā. Esmu LNPL Revizijas komisijas locekle. Jaunībā apmeklēju latviešu sestdienas skolu, dziedāju Koventrijas jauktajā korī un biju biedrības ELJA biedre. Mācījos Liverpoolas universitātē, ieguva BA (Hons) gradu psiholoģijā; pedagogisko izglītību ieguva Lesteras universitātē. Pirms 30 gadiem Lesterā izveidoju firmu, kuŗas darbība ir saistīta ar finanču konsultāciju biznesu. Pamazām no šī darba atkāpjos, deleģējot atbildību par firmu saviem jaunākajiem koll-

ēgām. Visu mūžu esmu aktīvi piedalījies latviešu sabiedrības rosībās Lielbritānijā. Piemēram, esmu bijusi Dziesmu svētku un EVS Rīcības komitejas locekle, kā arī palīdzējusi rīkot valodas kursus un pēdējos gadus Lielbritānijas Latviešu sabiedrības nedeļas nogales. Dziedu „Straumēnu” kori.

Ziedonis BARBAKS
Dzimis: 1976.
gada 14. maijā Limbažos
Dzīvesvieta:
Bostona

Jau kopš 2006. gada organizēju dažādus sarīkojumus gan Bostonā dzīvojošiem latviešiem, gan arī citās pilsētās – Lielbritānijā. Aktīvās darbības sākumposmā tika izveidota radošā apvienība "Ražots Latvijā". Ar šīs apvienības savāktajiem ziedojumiem tika atbalstītas ģimenes, kuŗu līdzekļi ir niecīgi. Tapat mēs atbalstām programmu "Paēdušai Latvijai" un jau divus gadus sadarbojamies ar Ziedot.lv aģentūru. Esam izveidojuši Latviešu skoliņu Bostonā "Latvijas ozoli un liepas", kā arī šī gada 1. septembrī atvērām Bostonas Latviešu biedrību. Tās ietvaros mums ir izveidoti vairāki pēcskolas klubīni bērniem un interesentu grupas lieliem un maziem. Bostonas Latviešu biedrība "Stiprāki kopā" sniegs dažādas konsultācijas par visāda veida informāciju, kas noderēs gan darba jautājumos, gan arī dokumentu kārtošanā, palīdzēs arī Latvijas pilsoņiem, kas nonākuši strīda situācijās ar darba devēju, ārstiem, aģentūrām utt. Ir notikušas pārunas par sadarbīanos ar Latvijas vēsniecību Londonā. Cenšamies sadarboties ar dažādām organizācijām, biedrībām, kas varētu palīdzēt un arī sniegt palīdzību dažādās situācijās nokļuvušiem cilvēkiem.

Terēze BOGDANOVA
Dzimis: 1984.
gada 21. aprīlī Rīgā
Dzīvesvieta:
Londona

Dzimis un uzaugusi Latvijā. Pirms septiņiem gadiem atbraucu uz Angliju, lai šeit studētu. Kopš ierašanās Londonā pamazām iesaistījos šejienes latviešu sabiedrībā: Apvienotajā Londonas latviešu ev.lut. un Miera draudzē, kur tagad veicu draudzes priekšnieces pienākumus, Londonas tautasdeju kopā, kur nodejoju vairākus gadus, Londonas latviešu skolā, kā arī LNPL. Ar padomes atbalstu kopā ar draudzeni Līnīti Zobens-East izveidojām mājaslapu latviesiem.co.uk. Mājaslapas izvēlētais logo simbolizē latviesiem.co.uk mērķi – veidot tiltu starp šejienes dažādajām latviešu sabiedrībām, kā arī starp dzīvošanu svešā vidē un latvisko ideju uzturēšanu. „Es zinu, kā tas ir – justies vientuļi svešā zemē

un ilgoties pēc latviskās vides: svinīgi nosvētīt 18. novembri, nodziedāt himnu kopā ar tautiešiem un it vienkārši baudīt kopības izjūtu. Es meklēju iespēju šīs ilgas piepildīt un, kad tas izdevās, sāku palīdzēt šeit mītošajai trimdas sabiedrībai uzturēt dzīvas latviešu tradīcijas, dodot latviešiem iespēju svinēt mūsu tautai nozīmīgos notikumus kopā.

Pauline BUCHANAN (RIEMERE)
Dzimis: 1962. g.
29. janvārī Guildford (Surrey)
Dzīvesvieta:
New Malden, Surrey

Esmu uzaugusi kā latviete Anglijā, izgājusi latviešu skolu, apmeklējusi dažādus valodas kursus un vasaras nometnes, dejojusi tautasdejas, dziedājusi kori un gājusi demonstrācijās. Iestājos Eiropas Latviešu jauniešu apvienībā (ELJA) 16 gadu vecumā, un tā man bija visinteresantākā „skola” gan politiski, gan sabiedriski. Šodien manām meitām nav tādas apvienības, bet ir brīva Latvija, kuŗai ir milzīgs pievilksanas spēks. Vecākā meita tagad pavadīs gadu Latvijā pirms studijām. Latvijā Eiropas vasaras skolā jau septiņus gadus strādāju par nometnes medicīnas māsu un tautasdeju skolotāju. Paldies visām

organizācijām! Nezinu, kāda mana dzīve būtu bijusi bez jums. Varētu saderēt, ka šodien mana ģimene nerunātu latviski.

Ilze GRICKUS (Rūtenberga)
Dzimis: 1947. gadā 13. aprīlī Anglijā
Dzīvesvieta:
Oakhams, Rutland

Uzaugusi Korbijā latviešu vidē, piedalījās tautasdeju kopā „Pērkonītis”. Ir DVF Korbijas nodaļas biedre. Vēlāk pārcēlusies uz Londonu, lai iegūtu augstāko izglītību franču un spāņu valodā, kādu laiku bija DVF Londonas nodaļas valdes sekretāre un dziedāja Londonas kori. Lidz 2009. gadam ilgus gadus strādāja par iestādes direktori ar atbildību par komercizglītības darbību. Kopš 2010. gada ir DVF Korbijas nodaļas valdes sekretāre un pilnvarotā delegāte DVF pilnsapulcēs. 2011.gadā ievēlta DVF valdē, kur veic Informācijas nodaļas pienākumus un ir DVF pārstāve Izglītības fondā. 2011.gadā ievēlta LNPL prezidijā, kur vada Administrācijas nozari. 2012. gada septembrī ievēlta DVF viesnīcas Rīgā „Radi un draugi” SIA valdē. Gribētu redzēt lielāku sadarbību starp Lielbritānijas vecām un jaunām latviešu biedrībām un organizācijām.

(Turpinājums II pielikumā)

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā – toreiz un tagad

Zīmīgi, ka, tuvojoties LNPL kārtējam vēlēšanām, man viņdien kāda laipna roka iedeva savu paziņu bēniņos atrastu Vācijas laikraksta *Latvija* stipri nodzeltējušu 1950. gada 16. septembra kopiju. Tur, gatavojoties toreizējām LNPL vēlēšanām, ir pagārš Dr. H. Vītola raksts „Personības, ne programmas”, kuŗā autors stingri aizrāda trimdas latviešu vēlētajiem vēlē ar „vienu vienīgu politisku mērķi – neatkarīgu Latviju; ar vienu vienīgu politisku uzdevumu – cīnīties par Latvijas neatkarības atgūšanu (..) kuŗā nevarētu būt kardinālu politisku domstarpību (..) šādi lietās raugoties, ir bezgala vienalga, vai kāds no trimdniekiem pagātnē piederejis pie sociāldemokratu, zemnieku savienības, demokrātiskā centra vai citas partijas (..) mūsu augstākie ideāli: visu par Latviju, Latviju vispirms! (..) Tas nozīmē, ka mums, savas organizācijas veidojot, jāvadās vienīgi no personību principa. (..) Vadībā mums jāievēlē tādi vīri (un sievas – S.J.Ē.), kas savā līdzšinējā darbā, paismos un bēgumos, pierādījuši, ka tie spēj ziedot partējiskos mērķus par labu nacionālajiem mērķiem – Latvijai. Un tādi vīri (un sievas) mums, paldies Dievam, ir. Tāpēc vēleiz: personības,

ne programmas.”

Vai vārds „programma” tiešām bija domāta tikai politiski noskaņota darbība? Man šis vārds šodien šķiet svešs. Vai pēc 62 gadiem LNPL mērķos, atskaitot vārda „programma” nozīmi, ir kas mainījies? Šķiet, ka ne – tikai neesam vairs trimdnieki, mūsu mīļā zeme ir brīva, taču par tās labklājību un tās bērnu nākotni jebkur arvien vēl jācīnās. Atšķirība būs tā, ka LNPL sastāvā mūs, vecos, arvien vairāk aizstās tie, kuŗus saucam par „jaunlatviešiem”, tie, kuŗi šeit ieradušies ekonomisko apstākļu dēļ. Bet arī viņiem un viņu bērniem Latvija un tās labklājība vienmēr būs pirmā vietā – vismaz tiem, kuŗi kandidēs klūt par LNPL locekļiem. Programmu, ko veic LNPL šodien, ir daudz.

Kopš sāku šīs rindas rakstīt, ir pieteikti un LNPL Centrālās vēlēšanu komisijas apstiprināti ne mazāk un ne vairāk kā 19 nepieciešamie kandidāti, kuŗus visus aicinās veidot nākamo padomi 2013. gada februārī. Vēlēšanas atrīt. Padomē darbosies astoņi jauni locekļi, kuŗi visi – par to varam būt droši būs „personības”!

S. J. -Ē.

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā (LNPL)

Sarmīte JANOVSĀKIS
Dzimis: 1937. gada 27. oktobrī Rīgā
Dzīvesvieta: Crick, Northamptonshire

Izglītība – pamatskola un divas ģimnazijas klases latviešu skolā Vācijā. Ar 14 gadiem izglītība pašmācības ceļā Anglijā, pēc tam divi gadi angļu meiteņu ģimnazijā (grammar school). Bakalaura grāds vēsturē Nottinghamas universitātē. Darbs – līdz bērni atstāja ligzdu, strādāju savā mājas interjera uzņēmumā. 1989. gadā atgriezās latviešu sabiedrībā – vadīju „Straumēnu” Ziņotāju, biju sekretāre Preses biedrībā. Angļu Tautas augstskolā septiņus gadus mācīju gleznošanu. Kad laikraksts *Brīvā Latvija* atgriezās Anglijā, redakcijā „Straumēnos” strādāju par korektori/salicēju līdz 2002. gadam. Nu jau 11 gadus esmu laikraksta administratore. Sadarbojos ar Heir Hunters (BBC 1), meklējot (un atrodot) mantiniekus Latvijā latviešiem, kas miruši Anglijā, neatstājot testamentu. Esmu „Straumēnu” nodaļas vadītāja (mūža biedre) un „Straumēnu” koŗa koriste. Turpinu sava vīra - rakstnieka Gunara Janovska darbu kārtošanu.

Lilīta KRŪZE
Dzimis: 1961. gada 12. septembrī Rīgā
Dzīvesvieta: Gērnšija

Absolvēju vidusskolu 1980. gadā. Esmu ieguvusi pavārkonditora kvalifikāciju. Piecpadsmit gadus esmu strādājusi par pasažieru vilcieni pavadoni starptautiskajos braucienos uz Krieviju, Poliju, Vāciju, Bulgāriju. 2001. gadā pēc manas iniciatīvas tika nodibināta Gērnšijas Latviešu asociācija. Esmu tās prezidente. Manā vadībā ir organizēti dievkalpojumi latviešiem Gērnšijā, Latvijas Republikas proklamēšanas dienas svinības, koncerti, izveidots vēlēšanu iecirknis referendumam 2012. gada 18. februārī. Plaši sadarbojos ar Gērnšijas valdību, aizstāvot latviešu intereses. Man ir dēls un divas meitas. Esmu vecmāmiņa. Pārzinu latviešu, krievu un angļu valodu. Mans mērķis ir turpināt iesāktu, popularizēt Latvijas vārdu, tās kultūru.

Ģirts LEHRS
Dzimis: 1986. gada 9. septembrī Dobeļē
Dzīvesvieta: Korbija (Corby)

Pēdējos trīs gadus dzīvojis Anglijā. Pēc profesijas datorsistēmu tehniķis, šī brīža pamatnodarbošanās - pirmais iespiedējs tipografijā. Pēdējā gada laikā pievērsies izklai-

des un kultūras sarīkojumu izkārtošanai Anglijā. Biedrs DVF Lesteras nodaļā, neformālas organizācijas „Bērzes Strazdi” aizsācējs. Nākotnē galvenokārt vēlas darboties ar jauniešu auditoriju, ar sarīkojumiem censties radīt latviskas, alternatīvas izklaides iespējas Anglijā dzīvojošiem latviešiem.

Māris PŪLIS
Dzimis: 1950. gada 20. decembrī Anglijā
Dzīvesvieta: Lidsa

Studējis St Andrew's Universitātē, kur

1974. gadā ieguvis B.Sc(Hons) gradu datora studijās, un Lidsas universitātē, kur 1986. gadā ieguvis maģistra gradu izglītībā. Strādājis 10 gadus par vidusskolas direktoru un pēc tam sešus gadus par izglītības konsultantu Latvijā un Anglijā. Pašreiz aktīvi darbojas latviešu sabiedrībā Lidsas DVF nodaļā un par tautasdeju kopas „Kamoliņš” vadītāju; LNPL prezidijā par izglītības nozares vadītāju; ir Izglītības fonda loceklis; rīko latviešu roka koncertus Anglijā; pārstāv LNPL un latviešu skoliņas intereses ELĀ. Idejas ir: veicināt izglītības un kultūras apmaiņu starp Latviju un Angliju, lai latviešu bērni diasporā varētu uzturēt savu latvietību un būtu sagatavoti atgriezties Latvijā; ekonomiski LNPL jāmeklē iespējas nodrošināt finanču avotus no Eiropas Savienības un Latvijas valdības, lai nodrošinātu mūsu latvisko vidi Lielbritānijā; visiem latviešiem, jauniem un veciem, būtu kopīgi jāmeklē iespējas risināt latviešu sabiedriskās vajadzības nākotnē.

Gita ROBALDE
Dzimis: 1965. gada 20. jūnijā Talsos
Dzīvesvieta: Bradforda

Latvijā vairāk nekā 20 gadus esmu strādājusi par kultūras darbinieci, tautas nama direktori. Speciālitāte – režisore, dažādu amatieru kopu vadītāja. Līdztekus 2006. gadā absolvējusi Liepājas Pēdējās akadēmiju – bakalaura grāds izglītībā, pirmskolas skolotāja. Lielbritānijā, Bradfordā, esmu kopš 2009. gada septembrī. Strādāju fabrikā Kober Ltd, bet visu savu brīvo laiku veltīju latviešu aktivitātēm. Aktīvi dejuju tautasdeju kopā „Kamoliņš”, esmu organizējusi sarīkojumus DVF Bradfordas namā, iedibināju un organizēju Bradfordas latviešu bērnu skoliņu „Saulspuķe”, kurā mācās 40 bērni. Aktīvi piedalos dažādos latvisko vidi veicinātajos un aktīvizētajos projektos, arī valsts mērogā.

Seit dzīvoju kopā ar visu savu ģimeni - trim bērniem, tāpēc man svarīga un aktuāla ir latviskā kultūras vide.

Iveta SŪNA
Dzimis: 1975. gada 20. maijā Talsos
Dzīvesvieta: Piterborova (Peterborough)

Esmu kurzemniece, absolvēju Latvijas Kristīgo akadēmiju un pirms došanās uz Angliju darbojos par sociālo darbinieci Tukuma pilsētā. 2010. gadā, divus gadus pēc manas ierašanās Anglijā, tika dibināta Latviešu biedrība, kuŗas vadītāja esmu es. Vēlāk tapa arī citi brīnišķīgi projekti, lai savestu kopā latviešu tautu, – tika dibināta latviešu skoliņa „Pūcītes akadēmija” un izveidota latviešu draudze. Šo gadu laikā ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar vietējo pašvaldību, kas palīdz latviešu kultūrai iegūt pazīstamību starp citām kultūram. Aktīvi darbojos Peterborough community forumā, kuŗā pārstāvu latviešus un viņu intereses. Mans mērķis šeit, svešumā, vienmēr ir bijis vienot latviešus latviskās noskaņās, tāpēc veidoju un palīdzu veidot pasākumus, kuŗi ļauj saglabāt latvietību un mūsu valodu kā bērnos, tā arī pieaugušajos.

Ilvars VEINBERGS
Dzimis: 1983. gada 30. maijā Alūksnē
Dzīvesvieta: Birminghama

Dzīvo un strādā Birminghamā kopš 2009. gada. Šī brīža nodarbošanās ir fotogrāfija un tulkošana, kā arī aktīva darbība Birminghamas mākslinieku veidotajos projektos. Ir ieguvis profesionālo augstāko izglītību kultūras menedžmentā un fotogrāfijā, absolvējot Latvijas Kultūras kolledžu, un šobrīd arī aktīvi darbojas savā profesijā ne tikai Birminghamā, bet arī Lesterā un ir Lesteras DVF nodaļas biedrs. Papildus aktivitātēm Lesteras DVF nodaļā tiek turpināts darbs arī latviešu fotokluba izveidē un tā aktivitāšu organizēšanā. Par galvenām prioritātēm savā darbā izvirzījis Lielbritānijā dzīvojošo latviešu mākslinieku un radošo jauniešu atbalstīšanu un palīdzību tiem iekļauties vietējo mākslinieku projektos un aktivitātēs.

Eliza ZIKMANE
Dzimis: 1974. gada 18. aprīlī Jelgavā
Dzīvesvieta: Londona

Esmu beigusi Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāti, MA Pastorālajā teoloģijā ieguvi Londonas universitātes Heythrop kolledža. Darbošanās latviešu sabiedrībā saistīta ar maniem amata pienākumiem, esmu Ap-

vienotās Londonas ev.lut. un Miera, kā arī Rietumanglijas-Velsas draudžu mācītāja. Sabiedriskais darbs: esmu Baznīcas pārvaldes locekle, LNPL locekle, pārstāvu LNPL Baltiešu padomē. Esmu Luterāņu padomes Lielbritānijā valde un Anglikāņu-Luterāņu biedrības valde, kur pārstāvu latviešu Baznīcu. Neesmu bijusi nevienas politiskās partijas biedre, mans galvenais uzdevums ir tautiešu garīgā aprūpe, sadraudzības un sadarbības veicināšana starp tām.

Pauls ZIVTIŅŠ
Dzimis: 1949. gada 1. februārī Karlailē (Carlisle)
Dzīvesvieta: Melton Mowbray

Studējis Farmācijas fakultātē Bradfordas universitātē no 1967. gada, ieguvis B.Pharm. gradu 1970. gadā. Pēdējos 39 gadus strādājis Meltonā un apriņķos par farmaceitu. No 1991. līdz 1996. gadam sūtījis medikamentus vairākkārt uz Latviju humānās palīdzības ietvaros. Aktīvi piedalījies latviešu sabiedrībā, veicot kasiera amatu Anglijas Latviešu dziesmu dienu rīcības komitejās. Rīkojis vīna baudīšanas vakarus 3x3 nometnēs utt. Korporācijas Selonija loceklis. Pilnvarots Izglītības fonda loceklis un LNPL prezidija loceklis, uzņēmis kasiera amatu abās organizācijās.

Lilija ZOBENS
Dzimis: 1950. g. 9. novembrī Hali-faksā
Dzīvesvieta: Enfilda (Enfield)

Beigusi Londonas universitātes King's Kollēdžas mūzikas fakultāti ar B. Mus un M. Mus grādiem. Etnomūzikoloģe, mūzikas skolotāja, dziedātāja, koŗa diriģente, mūzikas izdevēja un redaktore, pašreiz strādā par balss skolotāju. Londonas latviešu koŗa diriģente; Association of British Choral Directors biedre. Diriģējusi latviešu Dziesmu svētkos Austrālijā, ASV, Kanadā, Vācijā, Lielbritānijā, Zviedrijā un Latvijā. Latvijas mūzikas izdevniecības Mūzika Baltika dibinātāja un direktore. LNPL prezidija priekšsēde. Bijusi DVF valdes locekle, DVF mūŗa biedre. Pieder pie korporācijas Imeria. Jaundibinātās latviešu biedrības Lielbritānijā aplicina, ka latvieši nav aizmirsuši un negrib aizmirst tēvzemi. Kopīgiem spēkiem varam veidot stipru latviešu kopienu Lielbritānijā.

LNPL Centrālā vēlēšanu komisija:

Priekšsēdis: Pauls Zivtinš
Sekretāre: Rūta Āpša-Abakuka
Locekļi: Astrīda Balode, Pauline Buchanan,
Ilze Grickus, Māris Pūlis

LETA
nacionālā ziņu aģentūra

Sāc rītu ar Preses apskatu!

- ◀ Latvijas preses publikāciju anotācijas
- ◀ jaunākās valūtas un laika ziņas
- ◀ nozīmīgākie dienas notikumi
- ◀ šodienas jubilāri

Apskatu Jums izdevīgā veidā - internetā vai e-pastā piegādāsim katru darba dienu līdz plkst. 9:00

Vairāk par pakalpojumu vari uzzināt: www.leta.lv
LETA, tālr.: +371 67222509, e-pasts: marketing@leta.lv